

به‌های جوانیناسی نه‌خش و نیگارو تیکست له سیرامیکی هاوچه‌رخ‌ی هه‌ریمی کوردستان

شوان بهرام صابر^۱، نعیمه محمد عبدالله^۲

^۱ به‌شی شیوه‌کاری، کۆلیژی هونه‌ره جوانه‌کان، زانکۆی صلاح‌الدین، شاری هه‌ولێر، هه‌ریمی کوردستان، عێراق
^۲ به‌شی شیوه‌کاری، کۆلیژی هونه‌ره جوانه‌کان، زانکۆی سلیمانی، شاری سلیمانی، هه‌ریمی کوردستان، عێراق

Corresponding author's e-mail: naeema.abdula@univsul.edu.iq

پوخته‌ی توێژینه‌وه‌که:

له‌ رووی میژووپیوه‌ هونه‌ری گنجۆشی به‌ یه‌کیک له‌ گرنه‌ترین هونه‌ره‌کان که له‌ سه‌رحه‌م شارستانیه‌ته‌کاندا وه‌ک به‌هایه‌کی هونه‌ری و چه‌مکیک فله‌سه‌فی جو‌لاو له‌ نیوان شته‌ مادی و هه‌سته‌پیکراوه‌کان یان ناروونی و روونیدا ده‌رکه‌وتن له‌رێگایی پیکهاته‌وه‌ ره‌گه‌زه‌کانی کاره‌ هونه‌رییه‌کان، که سه‌رده‌مانیکه‌ مرۆف وه‌ک کارو چالاک‌ی له‌ رێگایی به‌ره‌مه‌ هونه‌ریه‌کانه‌وه‌ ئه‌نجام دراوه‌، له‌ خسته‌ن‌پرووی به‌هاو جوانیناسی به‌ره‌مه‌ هونه‌ری سیرامیکیه‌کان له‌ رووی شیوه‌ و پازاندنه‌وه‌ی سه‌رجه‌سته‌ی شیوه‌کان، هونه‌رمه‌ندانی کوردستان توانیویانه‌ سوود له‌و کاریگه‌ریانه‌ی ده‌رووبه‌ر له‌ رووی میژووپی و فله‌سه‌فی و هونه‌ریه‌وه‌ وه‌رگیریت بیانخاته‌ روو، بۆیه‌ که‌لتوو‌رو میژووپی هونه‌ری کوردی به‌هایه‌کی گرنگی هه‌یه‌ له‌ دیاریکردنی ئه‌و پازاندنه‌وانه‌ی که هونه‌رمه‌ند وه‌ک جوانکاریه‌ک ده‌یبه‌ستیته‌وه‌ به‌ کاره‌کانیه‌وه‌، هه‌م له‌ رووی زیندوکردنه‌وه‌ی که‌لتوو‌ری کوردی و به‌ره‌و‌پیش چوونی به‌ها که‌لتوو‌ریه‌کان له‌رووی فکری و جوانیناسیه‌وه‌، بۆگه‌یشتن به‌ هونه‌ریکی مۆدێرن و هاوچه‌رخ له‌ رووی پیکهاته‌ی شیوه‌ی کارکردن، بۆیه‌ توێژه‌ر له‌م بواره‌وه‌ هه‌لده‌ستیت به‌ توێژینه‌وه‌ له‌ (به‌های جوانیناسی نه‌خش و نیگارو تیکست له‌ سیرامیکی هاوچه‌رخ‌ی هه‌ریمی کوردستان)، لێره‌دا توێژه‌ر باس له‌ لیکۆئینه‌وه‌ی کیشه‌ ده‌کات: ئایا به‌های جوانیناسی لای هونه‌رمه‌ندانی کوردستان بۆته‌ هۆکاری گه‌یاندنی بیرو‌که‌و ئایدیای هونه‌ری له‌ خسته‌ن‌پرووی کارێکی هونه‌ری سیرامیکی یان ته‌نها پازاندنه‌وه‌و پیکردنه‌وه‌ی پانتاییه‌کان به‌ نه‌خش و نیگارو تیکست بۆ به‌های جوانی؟ که‌ توێژینه‌وه‌یه‌کی وه‌سفی و شیکاریه‌ تابیه‌ت به‌ کاره‌ به‌دیها‌توو‌ه‌کانی هونه‌رمه‌ندانی کوردستان. به‌شی یه‌که‌م چوارچێوه‌ی گشتی توێژینه‌وه‌که‌ له‌خۆ گرتوو‌ه‌ (کیشه‌، گرنگی، ئامانج، سنوور) دیاریکردنی زاواوه‌کان، توێژینه‌وه‌که‌ له‌ به‌شی دووهم له‌ سێ ته‌وه‌ر پێک ده‌یت: ته‌وه‌ری یه‌که‌م: پیناسه‌ی فله‌سه‌فه‌ی به‌های جوانیناسی له‌ هونه‌ردا، ته‌وه‌ری دووهم: دیک کردنی به‌ها جوانیناسیه‌کان له‌ کاری هونه‌ریدا، ته‌وه‌ری سێیه‌م: خسته‌ن‌پرووی نه‌خش و نیگارو تیکست له‌ هونه‌ری شیوه‌کاری کوردستاندا، به‌شی سێیه‌م له‌ کۆمه‌لگای توێژینه‌وه‌ پێک ده‌یت، به‌شی چواره‌م له‌ ئه‌نجامی توێژینه‌وه‌ پێک ده‌یت.

کلێله‌ ووشه‌: به‌های جوانی، نه‌خش و نیگار، تیکست، سیرامیک

گۆفاری زانکۆی هه‌له‌بجه‌: گۆفاریکی زانستی ئه‌کادیمییه‌ زانکۆی هه‌له‌بجه‌ ده‌ری ده‌کات	
به‌رگ	۷ ژماره‌ ۲ سالی (۲۰۲۲)
رێککه‌وته‌کان	رێککه‌وتی وه‌رگرتن: ۲۰۲۲/۲/۲۷ رێککه‌وتی به‌سه‌ندکردن: ۲۰۲۲/۴/۱۴ رێککه‌وتی بلاوکردنه‌وه‌: ۲۰۲۲/۶/۳۰
ئیمه‌یلی توێژه‌ر	naeema.abdula@univsul.edu.iq
مافی چاپ و بلاوکردنه‌وه‌	© ۲۰۲۲ شوان به‌رام صابر، م.د.ن.عیمه‌ موحه‌مه‌د عبدالله، گه‌یشتن به‌م توێژینه‌وه‌یه‌ کراوه‌یه‌ له‌ ژێر ره‌زامه‌ندی CCBY-NC_ND 4.0

مخلص البحث

يعد فن الخزف من الناحية التاريخية من أهم الفنون التي ظهرت في جميع الحضارات كقيمة فنية ومفهوم فلسفي للحركة بين الأشياء المادية والمحسوسة أو بين غموض ووضوح بنية عناصر الأعمال الفنية التي تمت كمنشآت إنسانية من خلال نتاجه الفني، في إظهار نفس جماليات الأعمال الفنية الخزفية من حيث الشكل والتزيين. كما استفاد الفنان الكردي من الأعمال المحيطة به تاريخياً وفلسفياً وفنياً، لذلك فإن لثقافة وتاريخ الفن الكردي قيمة مهمة في تحديد المفاهيم الضمنية التي يغنيها الفنان جمالياً في أعماله، وذلك يساهم في أحياء الثقافة الكردية وتنمية القيم الثقافية فكرياً وجمالياً، لتحقيق فن حديث ومعاصر، لذلك سيقوم الطالب بالبحث حول "القيم الجمالية للنقوش الخزفية والنصوص الكتابية في السيراميك المعاصر إقليم كردستان"، وهنا تبرز للباحث مشكلة البحث متجسدة بالتساؤل التالي: هل أصبحت قيمة الجماليات عند فناني كردستان سبباً في نقل الأفكار الفنية في عرض عمل فني خزفي أو مجرد تزيين وملء للفراغات مع نقوش زخرفية ورسومات دون قيمة جمالية؟ هذا البحث هو وصف وتحليل لأعمال الفنانين الكردستانيين. يتكون الفصل الأول من الإطار العام للبحث الذي يتضمن (المشكلة، الأهمية، الأهداف، الحدود) ثم تحديد المصطلحات، أما الفصل الثاني فيتكون من ثلاث مباحث. يتناول المبحث الأول: تعريف فلسفة قيم الجمال في الفن، وتناول المبحث الثاني ادراك القيم الجماليات في العمل الفني، أما المبحث الثالث فهو عن اظهار النقوش الزخرفية والنصوص الكتابية في الفن التشكيلي الكوردستاني، وتناول الفصل الثالث مجتمع بحث، أما الفصل الرابع فيتكون من نتائج البحث.

الكلمات المفتاحية: القيم الجمالية، النقوش الزخرفية، النصوص الكتابية، سيراميك

Summary

Historically, ceramic art is one of the most important arts that has emerged in all civilizations as an artistic value and a philosophical concept of the movement between material and tangible objects or between the ambiguity and clarity of the structure of the elements of works of art that were carried out as a human activity through its artistic output, in showing the same aesthetics of ceramic works of art in terms of form and decoration. The Kurdish artist also benefited from the works surrounding him historically, philosophically and artistically, so the culture and history of Kurdish art has an important value in identifying the implicit concepts that the artist enriches aesthetically in his works, and this contributes to the neighborhoods of Kurdish culture and the development of cultural values intellectually and aesthetically, to achieve modern and contemporary art, so the student will research on "the aesthetic values of decorative inscriptions and texts in contemporary ceramic Kurdistan region", Here, the researcher highlights the problem of research embodied in the following question: Has the value of aesthetics become a cause for the transfer of artistic ideas in the presentation of ceramic artwork or just decorating and filling spaces with decorative inscriptions and drawings without aesthetic value? This research is a description and analysis of the works of Kurdish artists. The first chapter consists of the general framework of research that includes (problem, importance, objectives, boundaries) and then the definition of terminology, while the second chapter consists of three investigations. The first topic deals with: the definition of the philosophy of the values of beauty in art, and the second topic dealt with the realization of aesthetic values in the work of art, but the third research is about showing decorative inscriptions and biblical texts in Kurdish fine art, and the third chapter dealt with a research society, while the fourth chapter consists of the results of the research.

Keyword: Aesthetic values, decorative inscriptions, text, ceramic,

کیشە ی توێژینهوه:

هونهری گنجۆشی بهمانایهکی تر هونهری سیرامیک له میژووی شارستانیدا به داهینانیکی گهوره داده نریت و دهخریته قالبی یاخود چوارچێوهی پیشهسازیهکان، که سودیکی گرنگی بهخشیه مرۆفایهتی، له گهڵ ههموو ئه و گۆرانکاری و پیشکهوتنهانی لهرووی خوشگوزهرانی و زانست و پیشهسازی له دنیا دا رویان دا، هونهری سیرامیک وهك یه کێك له کایه هونهریهکان له پیشکهوتن و گۆرانکاریدا پیشهنگ بووه، ههر له سهردهمی شارستانیه کۆنهکانی ولاتی میژووتامیا و دۆلی نیل و شارستانیهتهکانی گریگ و سهردهمی خهلافهتی ئیسلامیدا، لهرووی جۆرایهتی و بهرههههینانی شیوازو کارکردن و رازاندنهوهی بهرههههه گنجۆشیهکان، بهسوود وهگرتن لهو مهتریال و خامه ساده و ساکارانهی دهسته بهر دهبیت له کاتی بهرهههه هینانی جۆرایهتی له کهلوپهل و بهرهههه له سهردهمی میژووییهکاندا، وهك پیداو یستیهکی ژیا نی پۆژانه مرۆف له بهکارهینانی باشن له گهڵ دروست بوونی شۆرشێ بازرگانی و گۆرانکاریهکانی له بوارهکانی ژیا ن ئه و کایه جیاوازانیهی رهوتی ژیا نی پۆژانهی مرۆفایهتی له داهینانی هونهری سیرامیک له رووی جۆرایهتی و گۆرانکاریه که ی له کاری پیشه گهری وهك تهکنیکی میژووی بۆ هونهری رهسهن که بههای جوانیناسی له لای هونهرمه ندان بۆته ئامانجی سه ره کی هونه ره که یان، له رووی بنیاتی شیوه و ناوه رۆکی فکری به رهههههکان به ده رخستنی ئه و بهها جوانیناسیهی که هونهرمه ندان کوردستانی کاری پیده کات.

بۆ به دوا داچونمان له م بواره وه خستنه رووی کیشه ی توێژینه وه که له سه ره ئه م گریمانانه داده رێژین:

۱. ئایا بههای جوانیناسی نهخش و نیگار و تیکست له سیرامیکی هاوچه رخی هه ریمی کوردستان رهنگدانه وهی دهبیت له رووی شیوازو تهکنیکه جیهانیهکان؟

۲. ئایا په یوهندی فکری و مهعریفی ههیه له نیوان رازاندنه وهی به رههههه گنجۆشی و سیرامیکیهکان به نهخش و نیگار و تیکست له سه ره پانتاییهکانی به رهههههکان وهك بههای جوانیناسی له هه ریمی کوردستان؟

۳. ئایا هونهرمه ندان سیرامیکی هاوچه رخ له کوردستان توانیوانه له رینگای رازاندنه وهی شیوه سیرامیکیهکان به نهخش و نیگار و تیکست له سه ره پانتاییهکانی به رههههه هونهریهکان بههای جوانیناسی وهك ئامانجیکی هونهری خو ی بهدی بهینیت؟

۴. ئایا بههای جوانیناسی لای هونهرمه ندان کوردستان بۆته هۆکاری گه یان دنی بیرۆکه و ئایدیای هونهری له خستنه رووی کارێکی هونهری سیرامیکی یان ته نهها رازاندنه وه و پرکردنه وهی پانتاییهکان به نهخش و نیگار و تیکست بۆ بههای جوانی؟

۲- ئامانجی توێژینه وه:

أ- ناساندنی بههای جوانیناسی نهخش و نیگار و تیکست له سیرامیکی هاوچه رخی هه ریمی کوردستاندا.

ب- دۆزینه وهی رهوشی (ئایدیای) پیکهاته یی له خستنه رووی نهخش و نیگار و تیکست له هونهری سیرامیکی هاوچه رخ له کوردستان.

ت- ده رخستنی ئه و تهکنیکه جیهانیهکی که رهنگیدا وه ته وه سه ره بههای جوانیناسی نهخش و نیگار و تیکست له سیرامیکی هاوچه رخ، له هه ریمی کوردستان دا.

۳- گریگی توێژینه وه:

أ- گرنگی ئه م توێژینه وهیهی ئیستا له خستنه رووی دیاردهی به کارهینانی نهخش و نیگار و تیکست له بهها جوانیهکان له دروستکردنی کارهکان لای هونهرمه ندان هاوچه رخ رهنگی دا وه ته وه، توێژه ران و خوینه ران و دیزاینه ر و هونهرمه ندان له بواری هونه ره جوانه کانداسوودی لێوه ره گرن.

ب- که می توێژینه وه به زمانی کوردی واده کات پبویست و گرنگی بیت له بواری هونهری بۆ ده وله مه ند کردنی له رووی سه رچاوه و زانستی نیو په رتو کخانه کان.

۴- سنووری توێژینه وه:

ده ستینشان کردنی سنووری توێژینه وه که به م شیوه ی خواره وه دهبیت:

بابه تی توژیینه وه که: بهای جوانیناسیه کانی نهخش و نیگرو تیکست له سیرامیکی هاوچه رخی هه ریمی کوردستان دا.
 شوین: هه ریمی کوردستان (هه ولیر، سلیمانی، دهۆک) وه ک نمونه.
 کات: (۱۹۹۰-۲۰۲۰).
 ۵- چه مک و زاراوه کان:

پیناسه ی زاراوه یی بهها:

أبن منظور پیناسه ی کرده "نرخي شته که به راستکردنه وه"، (ابن منظور، لا ۲۸۴).
 کوی بههاکان، که جوری بههای ئاده میزادی بهر زکردۆته وه، بهرزی، که بهها، هه لسه نگینه ر، وه دهوتریت ئه م ئاینه به بههایه واتا بههای
 ئاینی میله ت. (شموط، ۲۰۰۳، لا ۲۲۶).
 ههروه ها بهها بریتیه: له خهسله ت و دادوه ریی جوانی و ئیمه شته کانی وه ک رهنگ و شتی دلخواز و پهسه ندرکراو بهته نیا ناوده بهین له کاری
 هونه ریدا. (شموط، ۲۰۰۳، لا ۲۲۶).

ئه و ووشه بههایه ی که له سه رده می ئیمه دا بهریلاو بۆته وه به مانای وشه ی فه رهنسی (valeurs)، که ئاماژه یه له به ره ته وه له سه ر ناوی
 جوری کرداره که "هه لسان" به مانای وه ستان و ریکخستن و راست بوونه وه وه هه لسانه وه وه گه یشتن و پیگه یشتن. (میمون، ۲۰۰۱، لا ۲۷)

پیناسه ی زاراوه یی جوانی:

جوانی "سه رچاوه ی جوان" ههروه ها کرده وه ش (جمل)، وه أبن ائیر ده بینیت، جوانی ده که ویتته سه ر وینه و ماناکان، (وقد جمل الرجل)
 به دابه شکردنی جوانی که جوانه. (ابن منظور، ۱۹۵۵، لا ۲۳۸-۲۴۱).
 جوانی: خهسله تیک که له شته کاندایه دیده کریت و چیژ وه ههستی ئاسای و هاوئا ههنگی به رۆح ده به خشیت، یه کیکه له و سی چه مکه ی که
 حوکمی بههاکان بۆی دراون، (جوانی و راستی و چاکه). (جماعة من كبار اللغويين، ۱۹۸۹، لا ۲۶۴).
 جوانیش به ئاماده بوونی خۆی له بابه ته که دا دیاری ده کریت، له خودی هه ستی پیکراودا، ههروه ها ئه و پیوه رانه ی که کومه لگا به سه ر مرؤفدا
 ده یسه پیئیت. بۆ راستکردنه وه ی حوکمه جوانیه کانی. (مطر، ۱۹۷۹، لا ۸۳).

پیناسه ی زاراوه یی نهخش و نیگار:

"نهخش و نیگار واته: هونه ری رازاندنه وه ی شیوه کان به نهخشاندن (التطعيم)، یان به پیچه وانه وه"، (أنیس، ۱۹۹۲).
 "نهخش و نیگاره کان له نهخش وه رگیراون، وه گه رانه وه بۆ سه رچاوه کان، بۆی ده رکه وئ که: له رازاندنه وه، هه موو شتیکی باشه. وه ده لی:
 رازاندنه وه ی پیاهه که، به مانای رازاندنه وه"، (ابن منظور، ۱۹۸۲).
 پیناسه ی زاراوه یی هاوچه رخی:

هاوچه رخی، هاوچه رخی له کات و زه مانی خۆیدا. (البستاني، ۱۹۸۵، لا ۴۷۹).
 وشه ی هاوچه رخی وه ک خهسله تیک ی مرؤف یان رووداو دیت که بوونه که ی له هه مان کاتدا له گه ل ئه وانی تر دا بگونجیت. (البهنسي، ۱۹۸۰،
 لا ۲۴).

به‌شی دووهم:

تهوهری یه کهم: پیناسه‌ی فهلسه‌فه‌ی به‌های جوانیناسی له هونه‌ردا.

ره‌خنه‌گران و فه‌یله‌سوفه‌کان جیاوازیان هه‌بوو له پیناسه‌ی خو‌یان بو سروشت و ستانداردی به‌ها جوانکاریبه‌کان و هه‌روه‌ها له لیکدانه‌وه‌ی به‌ها ئه‌خلاق و پیوه‌ره‌کانیان، ره‌نگه‌ ئه‌و به‌هایانه‌ بگه‌رئینه‌وه‌ بو جیهانیکی نمونه‌ی که له واقیعه‌دا تپه‌ر ده‌بیت یان ئه‌وه‌ ده‌بینن که ئاماره‌یان هه‌ستی مروفه، ئه‌وه‌ی پیمان خو‌شه یان پیمانابشه‌ جوانه به‌لام، ده‌کریت خه‌لک وه‌ک کارئیکی هونه‌ری تایبه‌ت روو بدات و کارئیکی تر پشتگوئی بخه‌ن و دواتر روژه‌کان ئه‌وه‌ بسه‌لمینن که ئه‌وه‌ی حه‌زی لئیه‌تی هیچ به‌هایه‌کی نییه، "ئه‌وه‌ی پشتگوئییان ده‌خه‌ن به‌نرختر و سه‌لمینراوه"، (مطر، ۲۰۱۳، لا ۱۵۱).

وه‌ک پیناسه‌یه‌ک بو چه‌مکی به‌ها جوانیه‌کان له هونه‌ردا، پتویسته‌ سه‌ره‌تا به‌هاکان و په‌یوه‌ندی فکریان له‌گه‌ل فه‌لسه‌فه‌ و فه‌یله‌سوفه‌ کۆنه‌کان و هاوچه‌رخه‌کان وه‌ک تیزی فکری خو‌یان له‌ بواره‌کانی هونه‌ردا بزانیان.

چه‌مکی به‌های جوانی:

به‌ها جوانیه‌کانیش یه‌کینکه له‌ گرنگترین لیکۆله‌ره‌ فکری و فه‌لسه‌فیه‌کان که به‌درئێژی سهرده‌مه‌کان بووته‌ جینگه‌ی سه‌رنجی زۆرئیک له‌ فه‌یله‌سوفان و توئیه‌ران، له‌ کوئی پیناسه‌ی (به‌هاکان) که نوئینه‌رایه‌تی ده‌کات، جگه‌ له‌ زانیان و بوون، سه‌رچاوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی له‌ شیوه‌دانی قولایی و گشتگیری بیری فه‌لسه‌فیدا.

به‌ها جوانکاریبه‌کان تپروانین و چه‌مکیکی دینامیکن که ئاشکران و تیده‌په‌رن، جیای ده‌کاته‌وه‌ که کارئیکه‌ری له‌سه‌ر هه‌لبژاردنی ئامانج و شیوه‌ و شیوازه‌کان هه‌یه و مانای ئه‌وه‌یه‌ که پتیشتر تایبه‌تن، ده‌ره‌کته‌کانیان له‌ هه‌لوئسته‌کان، باوه‌ره‌کان، پیوه‌ره‌کان، هینما کۆمه‌لایه‌تیه‌کان یان شیوازی هه‌لسوکه‌وتی تاک و گروپه‌کاندا ره‌نگیداوه‌ته‌وه، "سه‌رباری په‌یوه‌ستبوونی له‌گه‌ل پتیکه‌ته‌کانی تری بنیاتناتی کۆمه‌لایه‌تیدا کارئیکه‌ری له‌سه‌ر دروست ده‌کات و کارئیکه‌ری له‌سه‌ر ده‌کات"، (حسین، ۱۹۸۱، لا ۳۰).

وه‌ به‌ها، "تایبه‌ته‌ به‌ مروفی هه‌ستکراو و پشت به‌ ئه‌زمونی خوئی ده‌به‌ستتیت، که کارئیکه‌ری له‌سه‌ر دیدی مه‌عریفی خوئی هه‌یه"، (نظمی، ۱۹۸۴، لا ۲۸۲).

"ئه‌وه‌ به‌هایانه‌ که ده‌توانریت له‌ کاره‌کانی هونه‌ریدا بدۆزئینه‌وه، جا ئه‌گه‌ر (هه‌ست) بن، هینمای بن، کرداری بن یان ده‌رپرین،" له‌نزیکه‌وه‌ په‌یوه‌ندی به‌ توخمه‌ هونه‌ریه‌کانه‌وه‌ هه‌یه‌ وه‌ک: دیزاین، شیوه‌بیدان، ته‌کنیکه‌کان، که‌ره‌سته‌کان، هینله‌کان، ره‌نگه‌کان، رووناکیه‌کان و سینه‌ره‌کان"، (عطیه، ۲۰۰۳، لا ۷۰۶).

له‌کاتیکدا سوقرات (Socrat): هونه‌ری به‌ ره‌وشتی (راستی - چاکه - جوانی) به‌سته‌وه‌ جوانی جگه‌ له‌ چاکه‌ هیچی تر نییه، هه‌روه‌ها به‌سته‌وه‌ی (به‌های جوانناسی، به‌های ئه‌خلاق، بوئیه‌ گوئیکه‌یه‌ک ده‌دۆزینه‌وه‌ که ئامۆژگاری جوانی ئه‌م پارێزه‌ بکات و دیالۆگیک له‌ رووناکی عه‌قدا بو پتویستی تاک به‌ زانیان دامه‌زرئینیت)، مه‌عریفه‌ ته‌نیا به‌ گه‌شه‌ی ده‌روونی و هه‌ست و هینر گه‌شه‌ ده‌کات، زانیانی به‌ها عه‌قلیه‌کان (پارێزه، چاکه، جوانی) بو ئه‌وه‌ که‌سانه‌ نییه‌ که چاکه‌ ده‌کهن، به‌لام بو ئه‌وه‌ که‌سانه‌ی خاوه‌نداری ده‌کهن، مروف ناتوانیت کار بکات مه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی باشه‌ بزانیته‌. "هونه‌ریکی جوانه‌ که به‌دوای په‌روه‌رده‌ی جوانیدا ده‌گه‌رئیت به‌ره‌و کۆمه‌لگایه‌کی پاک و بینگه‌رد"، (سلوم، ۲۰۲۰، لا ۲۸).

ئه‌فلاتون (Aflaton): له‌لایه‌ن فه‌یله‌سوفی گه‌وره‌ی سوکراته‌وه‌ په‌روه‌رده‌کرا، کارئیکه‌ری تیوره‌کانی (فیثاگۆرس)، خوله‌کانی فراوان بوون و ئه‌و بلیمه‌ت بوو، پاشان ده‌ستی کرد به‌ به‌خشینی وانه‌کانی فه‌لسه‌فه‌که‌ی له‌ نزیکی باخچه‌یه‌ک به‌ناوی (ئاکادمۆس) که ناوی ئه‌و قوتابخانه‌یه‌ی لئ وه‌رگه‌راوه‌ که تپیدا وانه‌کانی (ئه‌کادیمیا) ده‌به‌خشی، فه‌لسه‌فه‌ی ئه‌فلاتون له‌سه‌ر ئه‌و باوه‌ریه‌ که دوو دنیا هه‌یه، که یه‌کنیکیان ماددییه، ئه‌و جیهانه‌ زیندوووه‌ی که تپیدا ده‌ژین، پتی ده‌وتریت دنیای هه‌ستپیکراوه‌کان، ئه‌مه‌ دنیایه‌کی خراپه‌ کهم، پتویستی به‌ چاکسازی و هه‌لسه‌نگاندن هه‌یه، جیهانیکی رو‌شنیری له‌سه‌ر بنه‌مای عه‌قل و ئایدیال و په‌ه‌ندی ئه‌ندازه‌ی و ماتماتیکی پتی ده‌وتریت جیهانی ئایدیاله‌کان که ده‌بیت

پروژه‌ی چاکسازی بگریته دست. "ئەفلاتون" دەبینیت جوانی له ریژه‌ی و یه کبوندایه وه ک به‌هایه ک که فرمان به‌دهست بهینیت ئه‌وه ئه‌وه‌یه "یه کبوون و هاوهره‌گه‌زبوون له هه‌موو شوینیک ده‌جولیتته‌وه بۆ جوانی و پایی"، (کوبلسون، ۲۰۰۲، لا ۳۵۱).

وه کاتیک ئەفلاتون چێژی جوانی تامکردنی جوانی به‌ره‌م ده‌هینیت که گوزارشت له دنیای ئه‌وه نمونه‌یه ده‌کات که کاریگه‌ری له‌سه‌ر که‌م و کوری و گوران نییه که ده‌ئیت، "مه‌به‌ستم له جوانی شیوه‌کان ئه‌وه ناگه‌یه‌نیت که خه‌نک له جوانی له وینه‌گرتنی شته‌ زیندوووه‌کاندا تیده‌گات، مه‌به‌ستم هینلی راست و بازنه و ته‌خته‌کان و ئه‌وه به‌ردانه‌ی که له لایه‌ن حاکمان و گۆشه‌کانه‌وه دروستیان ده‌که‌ن، وه دووپاتی ده‌که‌مه‌وه که ئه‌م شیوه‌انه وه ک باقی شیوه‌کان جوان و تا‌را‌ده‌یه ک جوان نین به‌ئکو به‌ته‌واوی جوان". (مطر، ۱۹۷۴، لا ۵۶).

ئهرستۆ (Arstu): له‌دایکبوونی ژینگه‌ی یونانیه، بۆیه جوانی ئهرستۆ ئه‌وه جوانیه‌یه بابه‌تیانه‌یه که ژینگه‌ی هه‌ست و کیشه‌کانی هاوئا‌هنگی ده‌کات، هه‌ولده‌دات به‌خرابی کۆگا شاراووه‌کانی پیکهاته‌کانی ژینگه‌ی خۆیان بۆ خه‌نک ئاشکرا بکات چ فۆرم و بابه‌تی و ئه‌وه جوانیه‌یه که له ماتریالیزه‌مه‌وه به‌رز ده‌بیتته‌وه بۆ مه‌هیاتی (جه‌وه‌هر) و هه‌ستی بۆ مه‌عقوله‌کان، جوان و سه‌رسوره‌هینهر بۆ ئه‌وه ئامانج و په‌هایه. ئهرستۆ جوانی پیناسه‌ده‌کات به "یه کبوونیک فۆرماتی و ئه‌وه‌ی که جیهان له شیرینترین ده‌رکه‌وته‌کانیدا به‌رجه‌سته ده‌بیت ئه‌وه نییه‌ئه‌وه ده‌رباره‌ی بینینی خه‌نکه که له راستیدا ئه‌وان چۆن". (الرافی، ۲۰۱۵-۲۰۱۶، لا ۱۶).

ته‌وه‌ری دووهم: درک کردنی به‌ها جوانیناسیه‌کان له کاری هونه‌ریدا:

أ_ پیکه‌تانی کاری هونه‌ری: "ئه‌وه ووشه‌زاری زمانی فۆرمه و کاتیک له‌گه‌ل هه‌ندیک جه‌سته یان پیکهاته‌ی کاری هونه‌ریدا یه ک ده‌گریت. توخمه‌کانی پیکهاته‌ی هونه‌ری به‌سه‌ر دوو به‌شدا دابه‌شکراون و به‌شی یه که‌م به‌ها جوانکاری و هونه‌ریه‌کانن که له‌ژیر سایه‌یدا هه‌ردوو یه کیتی و هاوسه‌نگی و ریتم ده‌که‌وتیه ژیره‌وه‌ی، به‌شی دووهم په‌یوه‌ندی پیکهاته‌یه‌کان له پیکهاته‌دا، که سه‌روه‌ری و خاک و فۆرم و ریژه‌ی و گونجان و کۆنتراست ده‌که‌وتیه ژیره‌وه‌ی" (Micheal, 2014).

"پیکهاته و توخمه جوانکاریه‌کان ریگاکانی دروستکردنی فۆرم بۆ هونه‌رمه‌ند دا‌بین ده‌که‌ن به‌دنیایه‌وه ئه‌وه گونجاوه، یه‌گرتن، هه‌مه‌جۆری و هاوسه‌نگی، هه‌ر توخمیک تایبه‌تمه‌ندی خۆی هه‌یه، هونه‌رمه‌ندیش ئه‌وه شته‌ی که ده‌یه‌ویت هه‌لیده‌بژیریت به‌پشته‌ستن به‌سروشتی بابه‌ته‌که‌ی که ده‌یه‌ویت گوزارشتی لی بکات"، (الافی، لا ۲۲).

ا_ بناغه‌ی بنیادانی کاره هونه‌ریه‌کان: ئه‌مه ئه‌وه بناغه جوانکاریانه‌یه که هونه‌رمه‌ند ده‌یه‌ویت له ریگه‌ی کۆمه‌لیک به‌ها فۆرماتیه‌کانه‌وه به‌ده‌ست بهینیت. "پیکهاتن مانای ئه‌وه‌یه که زۆر شت پیکه‌وه دا‌بینن که له کۆتایی یه ک شتن"، (محمد جزائری، ۱۹۷۹)، پۆیسته ئاماژه به‌گرتن قۆناغه‌کانی بیناسازی یان بنچینه‌کانی دروستکردنی کاره هونه‌ریه‌کان بکه‌ین (یه‌کریزی، ریتم، جۆله، هاوسه‌نگی، ریژه‌ی، سه‌روه‌ری، هاوئا‌هنگی).

یه که‌م: یه که (unit)

په‌نسیی یه‌کریزی له کاری هونه‌ریدا ئه‌وه‌یه که به‌شه‌کان له نیوان یه‌کتردا به‌ستیتته‌وه، که هه‌مووی یه ک یه‌کن، هه‌رچه‌نده ورد بیت به‌شه‌کان له خۆباند، چونکه کاری هونه‌ری ئه‌وه به‌ها جوانیناسیه‌یه به‌ده‌ست ناهینیت جگه له‌وه یه‌کریزیه‌ی که به‌شه‌کانیان به شیوه‌یه‌کی ئه‌ندامی به‌یه‌که‌وه ده‌به‌ستیتته‌وه، "ئیمه ده‌بیت یه‌کریزی نیوان وینه‌ی فه‌رمی و ناوه‌رۆکه‌که به‌ده‌ست بهینین، بۆیه ناتوانین ئه‌وه وینه‌یه‌یه بینین که ناوه‌رۆکی جیاواز له بابه‌تی خۆی هه‌لده‌گریت... له‌وانه‌یه به‌شه‌ ناپۆیسته‌کان زیاد نه‌کرتن یان به‌شه‌کان بسرنه‌وه که ده‌بیتته‌وه‌ی ناهاوسه‌نگی له یه‌کریزی و پیکهاتنی کاری هونه‌ریدا"، (مطر، ۱۹۷۶، لا ۴۳-۴۴).

(۲)

(۱)

دووهم: هاوسه‌نگی: (Balance)

یه کینکه له تایبه‌تمه‌ندییه سه‌ره‌کیه‌کان که رۆلی گرنگ ده‌بینیت له هه‌سه‌نگاندنی کاری هونه‌ری دیزاینکراو و به‌ده‌سه‌ته‌ینانی جوړیک له قبولکردنی ده‌روونی کاتیک ده‌بینیت، ئه‌وه‌سه‌ته‌هاوتایه‌وه‌ک هیلکی ستوونی له‌سه‌ر هیلکی ئاسۆی و هه‌ستی بوونی مرۆف له پینگه‌یه‌کی مامناوه‌نددا که به‌شپوهیه‌کی ستوونی و هاوسه‌نگه‌له‌سه‌ر زه‌وی. "دۆخیکه‌که‌هیزه‌دژبه‌ره‌کان هاوسه‌نگن و هاوسه‌نگی رۆلی گرنگ ده‌بینیت له‌پروسه‌ی ریکخستی توخمه‌کانی کاری هونه‌ریدا"، (ریاض، ۱۹۷۳، لا ۱۱۱)،

سپیه‌م: ریتم: (Rhythm)

"بریتیه‌له‌ریکخستی پروسه‌ی نامانجی بینینه‌هاوتاهه‌نگه‌کانی که له‌ئاوازی کاتی و نۆته‌ی موسیقا ده‌چیت و لێرده‌ا ریتمه‌کان هه‌مه‌جوړن و چه‌ندین جوړن له‌وانه‌ریتمی رهنگ و هیلکی و بۆشایی و رووناکی و سپهر و پله‌کانی وه‌ک ریتم، (ریاض، ۱۹۷۳، لا ۱۱۳-۱۱۴)، ئه‌وه‌ریتمه‌له‌هونه‌ره‌جوانه‌کاندا واته‌دوو‌باره‌کردنه‌وه‌ی هه‌ر توخمیکی فۆرمی هاوشپوه، وه‌ک دوو‌باره‌کردنه‌وه‌ی یه‌ک یه‌که‌وه‌ی له‌نیوان هه‌ر یه‌ک و یه‌کیکدا رووده‌دات، که‌هه‌ستیکی هاوتاهه‌نگی له‌نیوان پیکهاته‌کانیدا دروست ده‌کات و ده‌توانیت ریتم له‌ستایی هونه‌ریدا بینیت و له‌په‌یوه‌ندییه‌کانی نیوان شپوه و رهنگه‌کان له‌هونه‌ره‌بینراوه‌کاندا، له‌دوو‌باره‌کردنه‌وه‌ی هیلکه‌کان و شپوه‌کان به‌پیی یاسا، ریتمه‌کان یارمه‌تی رینۆینی چاوی بینهر ده‌که‌ن له‌ده‌وری کاره‌که‌وه‌ک هه‌مووی نه‌ک رینگه‌دان به‌چاوی بۆ جیگی‌ریوون له‌خالیکی تایبه‌تدا،" هه‌روه‌ها ریتم دروست ده‌بیت له‌رینگه‌ی دوو‌باره‌کردنه‌وه‌ی پارچه‌کان یان بۆشاییه‌کان چ‌هاوشپوه‌بیت یان جیاواز، و تیکه‌ل ده‌بیت له‌نیوان ئه‌وه‌م‌ودا به‌شانه‌ی پیتی ده‌وتریت بۆشاییه‌کان بۆ گه‌رانه‌وه‌ی دوو‌باره‌شپوه‌که‌کاتیک به‌جولانه‌وه‌یه‌کی شه‌پۆلی به‌رز و نزم له‌زنجیره‌یه‌کی گونجاودا ده‌خولیته‌وه، به‌م شپوه‌یه‌ریتمه‌که‌له‌رینگه‌ی دوو توخمه‌وه‌به‌دی دیت: یه‌کیبوون و ماوه، یه‌که‌میان توخمی ئه‌رینیه‌یه و دوو‌هه‌میان توخمی نیکه‌تیغه‌ناتوانریت به‌ده‌ست به‌ینریت"، (السویدی، ۲۰۰۱، لا ۲۵۶-۲۶).

ب_قوناغی به‌ره‌مه‌ینانی هونه‌ری له‌رینگه‌ی به‌دیته‌ینانی به‌هاو توخمه‌کانی پیکهاته‌ی کاری هونه‌ریه‌وه‌به‌دیدیت:

یه کهم_ هیل: (line)

هیله که توخمی سه ره کهیه که باقی توخمه کان سوورن له پیکه پیکه نانی پیکهاته ی گشتی، نه وه پیکهاته ی کاری هونه ری جوانه، نه نانه ت نه گهر ته نیا بۆ ناوچه ره ناوچه ننگه کان سنوورداری بیت. سنووری نیوان ره ننگیک و ره ننگیکی تر خووی له خویدا هه له یه، "له بهر نه وه ریتیمیکی گرنگی فه رمیه له کاری هونه رید"، (زریبه، ۲۰۱۴، لا ۲۰۸).

نه گهر سهیری تابلوکانی هونه رمه ندیکی نه لمانی بکهین (البرخت دورر) له سه ده ی شانزه هه مه وه، داهینه ر (دورر) کاری وینه گرتنی زهیتی زور شل و جوان گوزارشت فلجه ی هونه رمه ندیک ده کات به هه ستیکی باریکه وه. وینه کیشانی ته واو به قه له م و خه لوز، تابلوکان به هیله بیزارکه ره کان له زیندووی هیله کان و چۆنیه تی به کارهینانیان بۆ پیشنیارکردن له شیوه و قه باره دا، نه وه دهسته کانی به هه موو نه و ورده کاری و درز و شیواوییه ی هه ئیگرته بوو نه خشانده. وه کو له وینه ی (۲۱)، "هیله کان له گه ل جیاوازیه هه مه جو ره کانیان که له هیل ی راست و هیل ی چه ماوه هه ئده قولین گوزارشتی هونه رین که گوزارشت له هه مان دروستکه ره ده کهن و هه موو فورم و واتا کانی ده ور و به ریان ده که نه جیهانیکی تایبه تی ته نیا که به دوای هاوئا هه نگیدا ده گه ریت"، (زریبه، ۲۰۱۴، لا ۲۰۹)، وه ک له وینه ی (۲۲). هونه رمه ند و نه اندازیاری نه مریکی (ئه لیکسانده ر کالده ر) دامه زرینه ری په یکه ری حرکی.

(۴) النحت الحرکی الکسندر کالدر

(۳) البرخت دورر (دهسته کان)

دووهم_ شیوه: (form)

فورمه که کاری هونه ریه و ئاماده بوونی جهسته یی که له لایه ن نه وه وه نوینه رایه تی ده کریت، نه وه هه ست و نیوهنده له نیوان هونه رمه ند و راگه په نه ری کاره هونه ریه کان و چین و توژه کاندایه، پۆلین کراوه له لای "هه ربرت رید" شیوه بۆ دوو جور: به که میان شیوه له هه ستدا و پیویسته ناوه روکی هه ستیه کان جیا بکرته وه، دوو میان شیوه له مانایه کی بنیاتنه ردا که په یوهندی هاوئا هه نگیه تی و پژه یی نیوان توخمه کانه بۆ یه کتر، نه وه لایه نیکیه که ده کریت شیبکرته وه و بکرته سه ر که سایه تیه بیرکاریه کان که له ریگه یه وه حوکیکی به رخ ده کریت، واته له سه ر بنه مای به های کاری هونه ری له ریگه ی نه و تابیه تمه ندیه هه ستانه ی که له بنیاتناتی فیزیکیدا نوینه رایه تی ده کریت. (رید، ۱۹۹۸، لا ۸۷)،

"بۆیه خویندنه وه ی فورم پیویستی به تیگه یشتن نییه له دنیای ده ره وه ی بیناوه وه، هه ره ها نابیت له کاتی خویندنه وه یدا روداوه بابته تیه کان بگونجینین"، (بسیونی، ۱۹۹۵، لا ۱۲)، وه کو له وینه ی (۵) تابلوی مۆنالیزای هونه رمه ند (دافنشی) فورم وه ک توخمی جوانکاری له مادده له پیکهاتن وه ک سروشتی راسته قینه و هیزی فه رمی خووی، که تیدا هه موو شیوه و پیکهاته کانی هونه ری بۆ پشتراستکردنه وه ی تایبه تمه ندیه که ی ریکه خریت، "شیوه که له ناو هه ر توخمیکی کاری هونه رید ده ژی و وا ده کات هه ریه که یان پشتری ئه وی تر بکه ن"،

(ستولنتز، ۱۹۸۱، ۳۵۸). وه فورمه که له هونه ره جوانه کانی بهرجهسته کردنی قهباره ی ههیه، واته دوتوانین له رهههنده کانی درژی و پانی و ئهستووری تیبگهین، بهشیکی دیاریکراوی رووبهبری دهووبهبر داگیر دهکات و کومه لهیه کی تایبه تی ههیه ئه و قهباره یه مان پێ ده بهخشیت که داگیری دهکات. وه کو له وینه ی (۶).

(۶) سیرامیکی هونه رمنه ند
(Shirley Ann Holbrook)

(۵) مونالیزا
(دافنشی)

سئ یه م_ قهباره: (size)

قهباره ی کاری هونه ری ههستی کیش و قورسای کاری هونه رییه، ئه و شوینه ی که له دهووبه رییدا ههیه تی. به یه که ی بنیاتنان و پیکهاتن داده نریت له کاره سئ رهههنده یه کانی هونه ری وه ک ته لارسازی و په یکه رسازیدا. قهباره ههروه ها ده کریت له کاره جوانیه کانی تری هونه رییدا بناسریت که به های رهنگ هه ئه گرن، به تایبه تی وینه کیشان و وینه گرتن. "گرینگی قهباره ته نها به بوونی له نیوان کوتله کانی ترده به دهست بهینریت" (Brickell, 1989) ..

جهسته ی ماده که له هه موو رووه دیاره کانی خو ی و بو هه ره قهباره یه ک دیاری دهکات، کوتله په یوهندی به بو شاییه وه ههیه و له پیکهاته ی ته کنیکیدا ههیه که به سروشتی شوینه که ی دیاری کراوه له گه ل توخمه کانی تری شیوه پیدانه که، هه رچه نده قهباره کان له هیچه وه ناهیلنه وه، سه رچاوه کان له سروشتدا، یان له میشکدا، له هه لئاردنی هونه رمنه نددا سیبه ریکی بنه ره تی پیکده هینن، به لام ئامانجه کانی هونه رمنه ند، "ده بیت مامه له ی له گه لدا بکریت بو پیدانی قهباره، شوینیان له کاره هونه رییه ده سترده کاند، قهباره سه ره خو نییه له توخمه کانی تر"، (حامد المکاو، ۱۹۹۵، ۱۱۳)، ریکخراوه که ش لیره دا په یوهندی به قهباره و دارپشتی هه مه جو ریانه وه ههیه، یان له ناوهندی دامه زریئراوه. وه کو له وینه ی (۷) یه کیک له شاکاره کانی ته لارسازی هاوچه رخ (فاسکو اسپانیا)، یان تیکه ل بوون، یان هاوه لی. وه کو له وینه ی (۸) کوتله ی سیرامیک له لایهن (پیتهر فولکس)، (Black Bulerias, 1958, Peter Vulkos) و هانز کوبر وه کو له وینه ی (۹).

(٩) هانز کوبر

(٨) بیتر فولکس

(٧) ته لارسازی هاوچه رخ

چوارهم_ ته کنیک: (Technique)

نایا نهو شیوازی که ماده کانی به کارهینراون بو تیشک خستنه سهر کاریگه ریه کانی کاره هونه ریه کانی له پرووی چین و سۆزی دهر و نییه وه. "ته کنیکه کانی په یوه ست به سوود وه رگرتن له ماده خاوه کان"، (عبد الحفیظ، ٨٥٥)، بویه ته کنیک واته مه و دای پرۆسه ی کرداری و لیتهاتووپی ئه دا و قهیرانی شاره زایی مه عریفی بو به ره مه پینانی ههر کاریکی هونه ری یان پیشه پی، ههر له هه لباردنی که ره سته ی دروست له گه ل گه شه ی رۆشنیری و ته کنیکی، "واتا دوو لایه نی یه که م کۆی هه مان نهو پرۆسه و لیتهاتووپی یه که تاک و کارکه ریک پیدایا تیده پهرن بو گه یشتن به به ره مه مپکی به رده ست و پیناسه کراو، له کاتیکدا دوو ه میان زانی نی تیوری یان زانسته که له پرووی لیتهاتووپی وه گه شه ده کات و پهره ی پیده دات"، (مونرو، ١٩٧٢، ٦١١)، هونه ره جوانه کان له بنه مایه کی رۆشنیری رۆحیه وه گوردراون بو به ره مه مپکی ته کنیکی، رهنگه یه که مین ته کنیکه کانی هونه ری له سهرده مانی کوندا له لایه ن مرۆقه وه مامه له یان له گه ل بکریت نه وه ی له فورم و وینه دا دۆزرا وه ته وه - وه ک له وینه کانی سهره تاییه کان (ئه شکه وه ته کان) - ئه مه ش و امان لیده کات بو مان دهرکه وت که سهره تکانی هونه ری له سهر بنه مای ته کنیکه ساده کان به لام گه وره، "کۆی پرۆسه کان و لیتهاتووپی و تیورییه زانستی و مه عریفیه کانی په یوه ست به به ره مه پینانی ههر کاریکی هونه ری و پیشه سازییه وه"، (محمد، ١٩٨٣، ١٤٤)،

له هونه ری جوانیدا هه م له پرووی ته کنیک و هه م له پرووی شیوازی بینین و مانای جوانی شته کانه وه وا دهرده که وت که رینسانس و جولانه وه ی هونه ری هاوچه رخ بیت، جگه له وه ش که ره سته ی جیا وازیان به کاره پینا وه بو دهر پینی ئه م شتانه وه کو له وینه ی (١٠) تابلوی هونه رمه ند بیکاسو (آنسات أفینون) که وینه ی کیشا وه له سالی (١٩٠٧) وه ک مۆدیلنیک بو گورانی ته کنیکی له قوتابخانه کانی ته کنیکیدا، هه روه ها بو هونه ری سیرامیک، چه مکی فورم له سیرامیکی هاوچه رخدا ده سته ی به پهره سندن کرد و پۆته ره که کاریگه ری له سهر ره وته نوئکان هه بوو، چه مکی ته کنیک له گه لیدا گه شه ی کردوو و بووه به های جوانی له خۆیدا. ته کنه لوجیای سیرامیک رۆلنیک گرنگی بینن له دهره پینانی فورمی سیرامیک له فورمی کلاسیکی بو به کتیک له گه ل تاییه تمه ندی و تاییه تمه ندیه هاوچه رخه کان که به رده وامن له گه ل ره وش ی هونه ری نیوده و له تیدا. ته کنیکه کانی دروستکردنی ده سته ی، "باشترین ریگان بو دروستکردنی ئه و فورمانه ی که ناتوانریت به ته کنیکه کانی دیکه ی مۆدیلکردن دروست بکرین، چونکه ئه وان ده توان کاری ده سته ی به ره مه م به پینن که تیدا هونه رمه ند به شیوه یه کی تاکانه خۆی دهرده بریت ئه مه ریگیه که بو دروستکردنی شیوه ی زیادکراوه کانی تیکه ل"، (طه، ١٩٨٩، ١٠٠).

یه کتیک له ته کنیکه زور به کاره پناوه کان ته کنه لوجیای راکویه به میتوده کۆن و مۆدیرنه کانی وه کو له وینهی (۱۱) کاری هونه رهنه ندی سیرامیکی ژاپۆنی (شینوبو هاشیمۆتۆ - Shinobu Hashimoto).

(۱۱) ته کنیکی راکو

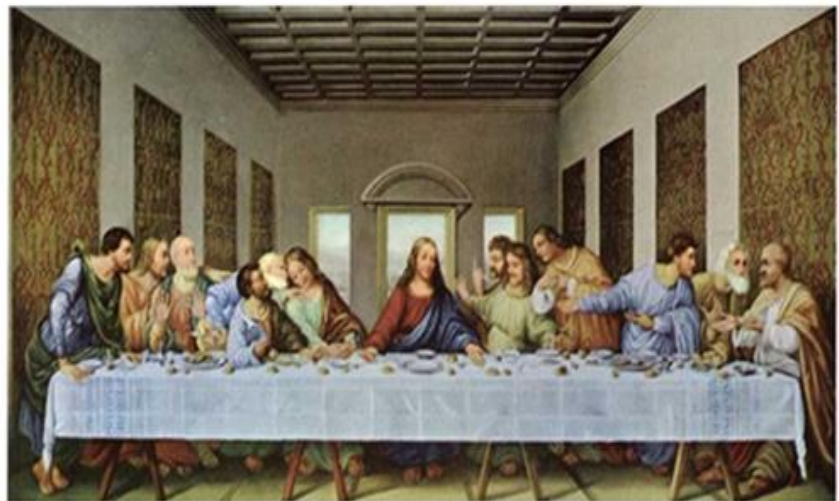
(۱۰) (انسان افینون)

پینجه م_ بۆشایی: (Space)

بۆشایی له رووی ته کنیکیه وه پیناسه ده کریت که ئیمه به فۆرماتی مامه له له گه له ده کهین، "بۆ تایبه تمه ندیه کانی، تپروانیی ئه و بۆ هه موو پیکهاته که"، (رید، ۱۹۹۸، لا ۷۱)، ئه گه دوو ره هه ندی هه بیته، ئه گه رووکه ش بیته، ئه گه سی ره هه ندیش بیته، چ له قه باره و چ له بۆشاییدا. "واته فه زای هونه ری بۆشایی نییه چونکه بۆشایی له روانگهی هونه رهنه ندیه وه بۆشایییه. (به رجسته و ته خت) دابه شکر دنی به ها و گرنگییه کی زور له دابه شکر دنی شیوه و کوتله کان"، (فج عبو، ۱۹۹۸، لا ۱۸)، تابلوی زه پتی هونه رهنه ندی (لیونارد) و وه کو له وینهی (۱۲) بۆشایی له هونه ره ته خته کاندایه دوو ره هه ندی، فه زایه کی ناواقعی، پشت به پیشنیاره که ده به ستیت له به دیه پتانی ره هه ندی سییه م له قو لاییدا، وه کو له وینهی (۱۳) په یکه ری په یکه رساز (دوناتیلو)، "بۆ ئه وهی شوینی خۆیان له م بۆشاییه دا به ته نیا داگیر بکه ن"، (مایرز، ۱۹۶۶، لا ۲۵۱).

(۱۳) دوناتیلو

(۱۲) عشاء الاخیر لیوناردو

شه شهه مه رهنگ: (color)

رهنگ لایه نی راسته قینه ی شیوهیه که په یوهندی ههیه به کاراکتهری فیزیکی و کیمیایی ماتریاله وه که کارلیک ده کات له گهل شیوه که بیخهینه ناو دابینکردنه که یه وه، که به بهرجهسته کردن یان تهختبوون به دهست دیت، به دروستکردنی ریتیمیکی هاواناههنگی له نهنجامی مه وداکان و هیله رهنگه کان، که چیژی فرهی و جوانکاری بو پهیدا ده کات، فورمه که بویه چهقی لیکهه نوه شانوهی هاوبه شه له نیوان توخمه کان و فورمدا ده بیت بزووتنه وهیه ک بگریته وه که تایه تمه ندیه کانی له کاریگه ریتی و به هیژی هیله کان وهرده گریت، " ژمارهیه ک له دهروونناسان پپیان وایه که ههستکردن به رهنگ به شیکه له رهفتاری مرؤف"، (رزق، ۱۹۸۲، لا ۴۴)، "ههروه ها په یوهندی جیاواز و گونجان و یه کپارچه پی ههیه که یارمه تی بنیاتنان و دارپشتی کاری هونه ری ده دات له شیوهی هاوکیشه یه کی بابته تی و بونیادی له گهل به ها هونه ری و جوانیه کان، (صباغ، ۲۰۲۰، ص ۶)، وه ده بیت به ته وای گرنگی به توخمه رهنگه کان به دین به هاوتای توخمه کانی پیشوو چونکه رهنگه که ههروه ها به های فرهی خوی، تیکه ل به توخمه کان ده کات بو پیکه تانی هیلیک، جه ماوه ری و بوشایی هه موو رهنگه کان، وه ک له تابلوکه دا له وینه ی (۱۴)، (پردیک به سه رگومی لیلای ئاودا)، سالی ۱۸۸۹ وه هونه رمه ند (کلود مونی) له وینه ی (۱۵)، وه ک چون رهنگ وه ک ته کنیکیک له سیرامیکه کانی هونه رمه ند (زیزیفو بوسوا- artist Zizipho Poswaj) له ته سلای ئه فریقی، ئه م زنجیره یه له نیوان فورم و نه بسترکتدا دریز ده بیت وه. به کاره تانی ووشه ی ئینتیجی بو شیوه، رهنگ و ههستپیکردن. راهیتانه هونه ریبه که ی دهرده کنیشیت به دهوری لایه نه کانی شوناسی ئافره تی رهش له ئه فریقای باشووری ئیستا. "رهنگ ههروه ها کاریگه ری له سه ره ههسته کانمان ههیه ئه وه ونده ی مؤسیقا کاریگه ری له سه رمان ده بیت، ده توانیت رهنگه که به رزبکاته وه، زمتر بیت، هیمن بیت یان ههستی رۆحیمان پارنیت"، (أسیل، ۱۹۹۹، لا ۷۸).

(۱۵) سیرامیکی هونه رمه ند زیزیفو بوسوا

(۱۴) پردیک له سه رگومی لیلی ئاو

ته وه ری سییه م: خسته ره ووی نه خش و نیگار و تیکست له هونه ری شیوه کاری کوردستاندا

"نه خش و نیگار له سه ر دیواری ئه شکه وته کان، هه ندیک جاریش هه لکۆلین له سه ر به رد، به دووکه لی خه لوز یان سووتانی ئیسقانی به تیکه ل کردنی چه وری گیانداران به نه خشی ساده و ئینترعی و به بروایه کی جادووپی بو دوو مه به سه ت ده کرا: یه کیک له وانه ده ست ره نگینی و زالبوونی له راوی به کۆمه لی ئه و ئازه لانه ی که خوراک سهره کیان بوو، مه به ستیکی تریان دووباره دروستکردنه وه ی وینه ی ئازه لان بووه له سه ر تاشه به رده کان"، (مه رزبان، ۲۰۱۹، لا ۷-۸). "دۆزینه وه ی ئه و نه خش و نیگار و هه لکۆلینانه یه له سه ر دیوار و بنمیچی ئه و ئه شکه وته نه ی که پیده چیت شوینی هه وانه وه یان په رستگه ی ئه وان بویت"، (مه رزبان، ۲۰۱۹، لا ۷). شوینه وه ره کانی عیراق له کوردستان ده کریت به واقعیکی دریزکراوه ی شارستانی دۆلی رافدین ناویرین که له ئه شکه وته کانیدا دۆزراوه ته وه که له کاتی بوونیه وه په یوهندی مرؤی به میژوه وه

ههیه، "شارستانی عێراقیکی دێرینه که ههزارهی سێهه می پێش له دایکبوون له ژیر سێبهری سۆمهری و نه کهدی"، (مورتکان، ۱۹۷۵، ۱۵۱). "گهراڤان به دواى نووسراو و رازاندنهوه و وینه و شیوهی رازاندنهوه کان له سههر قاپی سیرامیکی پێش میژوو له کوردستان نهخشینراوه، واته نه گهری گهراڤانی رهگه هونهرییه کولتورییه کانی کورد و دیاریکردنی ئاستی چێژی و بههرهی هونهریی مرۆفی کورد، وه بو فیربوون - له رووی مرۆفناسییهوه - سهبارت به نهريت و داب و نهريت و بیروباوهری ناوچه که که له و کاته دا مرۆف ئاوه دان بووه"، (هرووی، ۱۹۹۴). ههروهها سروشتی هونهرمهندی کورد کاریگهری زۆری له سههر سروشتی ژینگه و نهو کۆمه لگهیهی تیدا دهژی و بهمهش بووه هۆی هه مه چه شنی به رهه می هونهری و هه مه جوۆری نهو هونه رانهی که رهنگدان هوهی سروشتی بیری مرۆف و نهو ژینگه یه که لتوورییه ی که نه م به ره مه هونه ریا نه ههروهها هه لگه ری چه مکه کۆمه لایه تییه قووله کانن که کاریگه ریا ن له سههر سروشتی کۆمه لگه ی کوردی و سیستمی فیکری و مه عریفی زاله، "کارلینکوردنی ژینگه یه ک له گه ل مرۆف دا سه رچاوه یه کی راسته وخۆ یان ناراسته وخۆی هه ر نه زموونیکه"، (دیوی، ۱۹۶۳، ۲۴۸).

که له پووری شارستانی به شیوهیه کی فۆلکلۆری: "فۆلکلۆر نوینه رایه تی نهو به ره مه هه هونه ریه ده کات که له لایه ن جه ماوه ره وه له خه لکه وه پراکتیه کراوه و له ویزدانی خۆیا ن هه لقلولان و رهنگدان هوهی که له پووری که لتووری و کۆمه لایه تی خۆیا نه، نه م چه مکه ویزه و مۆسیقا و هونه ره جوانه کان و پیشه سازییه فۆلکلۆرییه جوړاوجوړه کان ده گرتیه وه، به لام زۆر جار زیاتر به چالاکیه کانی شیوه کاری و په یکه رسازی و نه خشاندن و داړشتن و رازاندنه وه ده چوو". (البهنسی، ۲۰۱۲).

وه فۆلکلۆر "توخمی کولتوور که له نه وه یه که وه بو نه وه یه کی تر ده روا ت، وه ک نه وه ی بیروکه ی جو لاندنی شتیک به درێژای کات ناوه رۆکی ره سه نی زاوا وه که بی ت"، (منال، ۲۰۱۰). ده توانین بڵین که فۆلکلۆری نه ته وایه تی په کیکه له گه وره ترین سه رچاوه کانی به ده سه ته یانی هونه ری نه خش و رازاندنه وه لای پیشه وه ران و کاسبکاری له سه ره تای وه ک شاره زا بوونه و قالبو نه وه یان له نیو دویای کاروپیشه تابه ته کان. ههروهها گنجۆشی هونه ریکی میژوو ییه و به ئاماده بوونییه کی چالاک و به رده وام له ژیا نی کور دیدا گنجۆشی هونه ریکه له کۆنه وه مرۆف ده یزانی پیداو یستیه پیشه بیکان و جوان کارییه کانی بو دا بین بکات، خۆل "هه میشه ماده یه ک بوو بو یه که م بنیا تان به هۆی که می که ره سه ته خاوه کانی تر"، (الزییدی، ۱۹۸۶، ۱۲) و هه ندیک له گونده کور دیه کان هیشتا به پی ته کنیکه سه ره تاییه کانی پیو یست به ماله که له سه ر ته کنیکه کۆن سوود وه رده گرن، ده ستگه یشتی ئاسان به که ره سه ته خاوه کان و ته کنیکه کانی، "قور یه کنیکه له که ره سه ته هه ره به رده ست و مامنا ونده کان و هه لگه ری هه نگا و هه له ی ئیمه یه که تیگه شتن و توانای ده ربیری هزر و هه ست و پیو یستی جوړاوجوړی هه یه"، وه کو له وینه ی (۱۷_۱۶). (مریود، ۲۰۰۶).

(۱۷)

(۱۶)

هونهری شیوه کاری فراوان دهبیت و گهشه دهکات هونهرمه‌ند رۆسته‌م ئاگاله له وینه‌کانیدا مۆرکی کورده‌واری و رهنگی زهق تابلۆکانی نه‌خشانده‌وه‌کو له‌وینه‌کانی (۱۸_۱۹) دا دیاره.

(۱۹)

(۱۸)

هونهرمه‌ند لیره‌دا نه‌ک ته‌نھا ماده، یان رینگیه‌ک، میتۆد یان شیوازیک، به‌لکو هه‌مه‌چه‌شینی له‌دامه‌زراندنی پیشه‌یی خۆی بۆ رووبه‌ری فراوانتر و قوولتر و گشتگیرتر، که‌جوانی زیادیکرد له‌کاتی زیادکردنی هه‌مه‌چه‌شینی و گۆراو په‌رسه‌ندنه‌کانی نیوان کۆن و مۆدیرن، "داهینان زۆرجار یارمه‌تیده‌ره بۆ ئینسان هه‌ر بۆیه ده‌بیت له‌نیوان نیگار کێشان و ئه‌ده‌بدا یه‌کیکیان ده‌ستنیشان بکات"، (سعید، ۲۰۰۴)، بێگومان له‌ناو وینه‌کێشاندا زۆر شت هه‌یه که ناکریت له‌ناو نووسیندا جینگایان بۆبکریته‌وه، لیره‌وه‌کاره‌کانی هونهرمه‌ند توانا مه‌رجان به‌گشتی کاری ئه‌م هونهرمه‌نده له‌م قۆناغه‌دا زیاتر دیمه‌نه‌کانی ژبانی کورده‌وارین وه‌ک له‌ وینه‌ی (۲۰_۲۱) دا دیاره.

Artist's Wife 2008 Oil on Canvas 80 x 60 cm Artist's Studio

(۲۱)

Women's Council 2014 Oil on Canvas 70 x 50 cm
Kurdistan Regional Government Representation in Paris - France

(۲۰)

ئەو راستییەکی که هونەرماندێ کورد سیفەتی هونەرماندێکی تر دەگرێتە بەر لە نێوان کاریگەری و کاریگەرییون ئەوەی هەیهەتی و وەک هەر ئەندامێکی کۆمەلگا بە پێی کەسایەتی هونەرییەکی، وەک لە کارەکانی هونەرماندێ محمد اسماعیل لە وێنەی (٢٢_٢٣) ناسنای لە گەل هونەرماندێ کوردی، "شێوەی ئیمپرسیۆنیزم بە دەکردنی مایە رەنگە تۆخەکان و رەشباو قورس و قەبەکان و هەتا بنەمای نەخشەسازی و گونجانندی رەسمی و پێناسەیی وردی وردە کارییە بینراوەکان"، (مەرزبان، ٢٠١٩، لا ٢٠٢٠).

(٢٣)

(٢٢)

ئەوەی کاری هونەری جیا دەکاتەوە ئەوەیە کە دیاردە کۆمەلایەتی و کەلتووری و ئابووریەکان شێوەی نووسراو و رەنگاو رەنگ بەرھەم دەھێنن وەک وێنەی (٢٤) کە چیرۆکی ئەفسانەیی دەگێرێتەوە وەرگێڕانی سیناریۆییکی دراماتیکی کە ئەفسانەیی فۆلکلۆری و چیرۆکە خەیاڵییەکان دەگێرێتەوە کە بەشێک لە چیرۆکە راستەقینەکان و بەدیھیتنانی کرداری جوانی و فەلسەفی فۆلکلۆرن و کە لە پووری مێژوویی وەک لە تابلۆکانی هونەرماندێ (جەمال مشیر).

(٢٤)

"گۆڕینی توخمە هونەرییەکان لە پێکھاتە شێوەییەکان بۆ دەربڕینیکی رێک و پێک"، (عبد الحمید، ١٩٩٧، لا ٣٨)، زۆرجار لە هونەرماندێ (محەمەد عارف) دەردەکەوێت لە رووکەشیدا کاریگەری نووسینە دابەشکراوەکان دەدۆزینەوە، لەوانە نووسینەکان بە شێوەی پیت. هونەرماندێ کە لە رینگە تابلۆکانیەو ئەراستەیان دەکات لە شێوەی یەک و وێنەیی بۆ بەرجەستەکردنی دۆخی کاریگەر لە رینگە تابلۆییەو مانای هونەرماندیش دەدۆزینەوە بۆ ئەوەی پێشکەشی ئامادەبووانی بکات بۆ پشتراستکردنەوێ ناسنامە و کە لە پووری، وەک وێنەی (٢٥). "ئەبستراک پێکھاتوو لە هێلە راستەکان، چەماوەکان، رووکان و شێوەکان کە بە ئامرازی ئەندازیاری کار دەکەن"، (رید، ١٩٨٦، لا ٧٥)، هەر وەها وێنە کێشانی هونەرماندێ (جەزا بە کر) بە کردنەوێ بۆ مامەلەیی بینراوی هونەری هاوچەرخی و ناوانی ناوەرۆک لە رینگە فۆرمی

میراتی که به پهنگی چوارچیه به بندی کراوه ئەمەش دەریدەخات که فرەبی فۆلکلۆری دەوربەری هونەرماندە بۆ ئەوەی کاریگەرێه کان و دووبارە کردنەوه کانی شیوه له کاتیکدا بەشیک له نهخش و نیگار دەدۆزینەوه و جارێکی تر شیوهی سینگۆشەبی بچووکتەر و گەورەتره و له هەردوو لا و ناوەندەکانی کاره که بلاو دەبیتەوه دووبارە کردنەوه فاکتەریکی گرنگ بوو له دووبارە کردنەوهی کاریگەرێه که، وەك وینە (۲۶).

(۲۶)

(۲۵)

بەشی سییه م:

۱_ کۆمەلگەى توێژینه‌وه: کۆمەلگەى توێژینه‌وهى کارى ئىستای سىرامىکى و سىرامىک سازانى هاوچەرخى کوردستان له خۆدەگریت، که نوێنەرایەتی کارەکانیان له تیکست و نهخش و نیگارە دواى ئەوهى توێژەرە که راپرسییه کی له سەر ئەو دەستکەوتانە دەکات له چوارچیهی ناوینشانى توێژینه‌وهى ناوبراوه که بریتیه له (بەهای جوانیناسیه کانی نهخش و نیگار و تیکست له سىرامىکى هاوچەرخى کوردستان) بۆ لهخۆگرتنى کارەکانى سىرامىک سازانى کورد - له گەلەرى هونەرى له ناو پارێزگا کەدا، جگە له کۆکراوه سىرامىک سازە تايبه‌ته‌کان، وه به‌کارهینانى تۆرى زانیارى (ئینتەرنیت) و دامودەزگاگان و یه‌کیتی هونەرماندانی کوردستان به پێی ئامانجى توێژینه‌وه‌که.

۲_ نموونهى توێژینه‌وه: به هۆى زۆرى به‌ره‌مى هونەرى له سنورى توێژینه‌وهى ئىستا و زۆرى هونەرماندانی نيو کۆمەلگەى رەسەن و سه‌ختى به‌ده‌سته‌ینانى هه‌موو کاره هونەرییه‌کان بۆ ئەم سەردەمه تەنها ئەو نموونانەى هەلبژێردراون بۆ نموونهى توێژینه‌وه‌که ژماره‌یان دەگاتە نزیکەى (۲۰) بەشیوهى مەبه‌ست دار به‌پێى ئەم بابەتانەى خواره‌وه:

۱- تیشک خستنه سەر کاره هونەرییه‌کان که به‌ها جوانکارییه‌کانى تیکسته‌کان و نهخش و نیگار له سىرامىکى هاوچەرخى کوردی له‌خۆدەگریت.
 ۲- سنورى کاتی توێژینه‌وه‌که (۱۹۹۸-۲۰۲۰) وه به‌گوێرهى گونجاوى قه‌بارهى کۆمەلگا.
 ۳- تیشک ده‌خاته سەر کارى سىرامىک سازانى هاوچەرخى کوردستان، به پێى ئەزموونى به‌رفراوانى کاره هونەرییه‌کانى و به‌شداریکردن‌یان له گۆرەپانى هونەریدا.

۳_ رێبازى توێژینه‌وه: توێژەر رێبازى شیکارى وه‌سفى له شیکردنه‌وهى نموونهى توێژینه‌وه‌کهى ئىستا ده‌گریت به‌ر و به پێى ریکه‌وتنى سروشتى ئامانجى توێژینه‌وهى ژماره‌یه‌ک له سىرامىک سازانى هاوچەرخى کوردستان.

۴_ ئامرازى توێژینه‌وه: توێژەر پشت به‌ ته‌وه‌ره بنچینه‌یه‌یه‌کان ده‌به‌ستیت که له چوارچیهى تیۆرییه‌وه ئەنجامی ده‌دات وه‌ک نیشاندەریک له ناو ئامرازى سیسته‌مى شیکارى توێژینه‌وه‌کهى ئىستا.

۵_ ئامرازى سیسته‌مى شیکارى:

۱_ ناساندنی شیوه‌که له‌رووی شیوه و په‌یوه‌ندى به‌ دروستبوونیه‌وه له‌ رینگای جێبه‌جێکردنی کاره‌وه.
 ۲- ناساندنی شیوه‌که له‌رووی شیوازی پێکهاتەبی واته (أسالیب التکون) و ره‌گه‌زه‌کانى شیوه له‌سەر جه‌سته‌ی کاره‌که.

- ۳- دەرڤستنی بهای تکنیک له رووی پیکهاتهی ماتریال و ته کنیکی کارکردن و جۆراوجۆری له ته کنیکی شووشه.
- ۴- کاریگهری سهراچاوه (مرجع) له جۆری (بیرۆکه، میژوو، ژینگه، کلتور، رامیاری، ئابوری، کۆمه لایه تی ...) وهك سوود وهرگرتن.
- ۵- دەرڤستنی بهای جوانیناسی له رووی نهخش و نیگارو تیکست له کاری هونهری هونهرمه ندانی کوردستان. وهخستنه رووی جۆره کانی نهخش و نیگاره کان له رووی سهراچاوه وهرگیراوه کانه وه.
- ۶- خستنه رووی ئاراسته (الاتجاه) و اتا ریباز و ستابلی کارکردنی هونهری له لای هونهرمه ندیک به دیاریکراوی له نمونهی شیکاریه که.
- ۷- بهای جوانیناسیه کان بکریت که هونهرمه ندی کورد له کاره کهیدا وهك به هایهك خستویه تیه روو.
- نمونهی ژماره (۱)

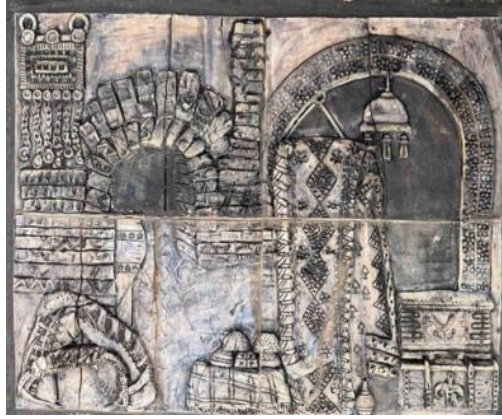

ناوی هونهرمه ند: ریبوار سعید
 ناوی کاره که: یادوهوری
 سالی دروستکردن: ۲۰۱۲
 جۆری خامه: قوری سوور
 پێوانه ی کاره که: ۵.۰ x ۵.۰
 شوینی کاره که: لای هونهرمه ند

کاره که پیکهاته وه له له ده فریکی کراوه شیوه بازه یی که دوو روو له خۆده گریت کاره که هونهرمه ند ته کنیکی قالبی به کار هیناوه له کاره کهیدا پیکهاتهی دروستبوونی شیوه گنجۆشه که له پیکهاتهی گلی زمینی (گلی سوور). ته کنیکی رهنگ له م فورمه دا هونهرمه ند پشتی به مادهی تر به ستوه بۆ تیکست و بۆشاییه کان، هونهرمه ند ته وای روکاری دهره وهی جهسته ی فورمه گنجۆشیه که ی له رینگای نوسین و شیعر رازاندۆته وه، نووسین بۆته بابته ی سه ره کی فورمه (ده فره گنجۆشه که). سیسته می فورم له م کاره دا به شیوه یه ک به رجه سته بوو که کارکردنی تیکه لی وه ک بناغه ی دامه زرانندی ریکخراوی گشتی له رینگه ی به سته له ی هینله کانه وه که نه و پیکهاته نه هینلی و ره سمیانه داده مه زرین له هاوکیشه یه کی نویدا که له ریکوپنکی هینله کان تیه پیه بۆ به دهسته یینانی به های جوانکاری له رینگه ی شیوازی هینلی و نه رمی پیکهاته وه پیشان ده دریت. بابته ی بیره وهری و ئایدیای لای هونهرمه ند بیره وهریه که که له ره ژانیک دا نه م ده فره ببوه به شیکی کۆکردنه وهی خیزانه کان چراندنی شیعر و ووشه ی پر له خۆشه ویستی.

هونهرمه ند په نای بۆ وه به ره یینانی پیکهاته ی تیکست و نووسین برده و پیکهاته ی گشتی به شی ناوه وهی فورمه که بریتیه له هینله چه ماوه کانی پیاو و ژنیک که دوو شیوه که ی به شیوه یه کی هاوچه شن و هاوئا ههنگی له گه ل ناوه رۆکی گشتی کاره هونه ریه کان نیشانداوه و نه مه ش ئارامی و سه قامگیری ده به خشیت له رینگه ی نه م به دواکه و تنه فه رمیه وه، نه مه سه رنجی بینای به ده ست هینا به ره و دوو شیوه تیکه لکراوه که و زنجیره یه ک دروست کرد که ئیله امیکی بۆ جو له و خولانه وه به ده وری ناوچه ی بنکه له رینگه ی هینله چه ماوه درێزه کانه وه دروست کرد.

هونهرمه ند که به دای نه وه دا هات که ناسنامه ی که لتووری دووپات بکاته وه که په یوه ندی به توخمه کانه وه هه بوو له رهنگدانه وهی که له پووری که لتووری بوو به واتایه کی تر هونهرمه ند که نه و تامه جوانکارییه ی به ده ست هینا که له و کاته دا زال بووه تایبته به کاره یینانی تیکست و تیکه لبوون به کۆمه لیک یاده وهری، توانای پۆته ره که ی دهرخست بۆ گه یانندی راستگۆیی و سه لامه تی نه زموونی ناسایی، له وئ کاریکی هاوشیوه کراوی ته واکرد که به وردیه کی زۆره وه گواسترایه وه، له و شوینه ی که ریکخستنیک نوینی فورمی نه ریتی به ده ست هینا بۆ پاراستنی دیارده ی کۆمه لایه تی ده وروبه ر.

نمونه‌ی ژماره (۲)

ناوی هونه‌رمه‌ند: بیژان مه‌ولود

ناو کاره‌که: جداریه بازاری فۆلکلۆر

سالی دروستکردن: ۲۰۱۰

جۆری خامه: قوری سوور

پێوانه‌ی کاره‌که: ۷۰×۱۰۰

شوێنی کاره‌که: لای هونه‌رمه‌ند

به‌ره‌مه‌ی هونه‌ری دیواره‌ندی یه که شیوه‌ی نزیك له چوارگۆشه به‌رجه‌سته کردوه هونه‌رمه‌ند له‌م کاره‌یدا تاكه ماتریال قوری سووری به‌کار هێناوه و هه‌كو خامه‌ی بینای کاره دیواره‌ندیه‌که له دربرینیکی هونه‌ری هاوچه‌رخ دا خولقاندویه‌تی، ئایدیای هونه‌رمه‌ند مۆرکی کوردیه‌واری و زیندوکردنه‌وه‌ی جه‌ن‌دین شیوه‌و شیوازی کلتوری و بازاری کۆنی سه‌رده‌می پێشتر له کاره‌که‌یدا به‌رجه‌سته کردوه.

ئه‌م کاره له‌لایه‌ن پێکهاته‌ فه‌رمیه‌کانی په‌یوه‌سته به‌ بۆشاییه‌وه له یه‌ک گونجاندایه‌که خراوه یه‌که پێکهاته‌کان ئاماژه به‌ ئه‌بستراکتی کاری سیرامیک ده‌کهن که به‌ شیوه‌یه‌کی ره‌مزی له‌ رینگه‌ی پێکه‌ینه‌ری یه‌که‌ی ژینگه‌ی پرۆسه‌کراوی ته‌کنیکیه‌وه نوێنه‌رایه‌تی ده‌کرا له‌گه‌ڵ پێکهاته‌کان، ته‌وژمه‌کانی نوێگه‌ر که له‌ لایه‌ن هونه‌ره‌ سه‌ره‌تاییه‌کانه‌وه ئیلهامیان لێ وه‌رگیراوه له‌لایه‌ن ئه‌و چاره‌سه‌رانه‌ی که ره‌مزان‌دی پاراستوه‌وه له‌گه‌ڵ ئاره‌زووه‌ ده‌روونی و ئیستاتیکیه‌کانیان. شیوه‌ی ئه‌و توخمه‌ جوانکارییه‌ له‌ماده‌دا له‌پێکهاته‌که‌دا وه‌ک راستی به‌دییه‌تانی یه‌که‌ریزی و هه‌مه‌چه‌شینی بۆ پشتراستکردنه‌وه‌ی تایبه‌تمه‌ندی خۆی و به‌م شیوه‌یه‌ش فۆرم له‌ ناو هه‌ر توخمه‌ی کاری هونه‌ریدا زیندوو ده‌کاته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ریه‌که‌یان پشتریانی ئه‌وی تر بکه‌ن هێلی سه‌ره‌کی کاره‌که ته‌خت کراوه، پانۆرامایه‌ک دروست ده‌کات که به‌های جوانکاری به‌گشتی پێشان ده‌دات.

به‌م شیوه‌یه‌ ده‌رکه‌وتنی چه‌مکی یه‌که‌ ره‌هه‌ند، به‌ ئه‌نقه‌سه‌ ده‌ره‌سه‌ ده‌ره‌سه‌کانی رووکه‌شی تر و میکانیزی جێبه‌جێکردنی، به‌ده‌سته‌تێنانی هاوسه‌نگی و ریتم و دووباره‌بوونه‌وه‌ له‌ دیمه‌نه‌کاندا به‌ دابه‌شکردنی وشه‌ و دووباره‌کردنه‌وه‌ی و نیشاندانی له‌ خشتی تاقه‌کان و نه‌خش و پازاندنه‌وه‌ی فه‌رش. هونه‌رمه‌ند گوزارشتی له‌ که‌له‌پووری به‌ناوبانگی چیرۆکه‌کان ده‌کات له‌ دیمه‌نه‌کانی کاره‌که‌دا و ژینگه‌ی که‌له‌تووری و که‌له‌پووری خۆی به‌رجه‌سته کردوه که تاکایه‌تی خۆی و تایبه‌تمه‌ندی تیبینییه‌کانی به‌مه‌به‌ستی گه‌یشتن به‌ ناوه‌رۆک و جه‌وه‌هه‌ری به‌خشییه‌ کاره‌که، سیسته‌می بیناسازی به‌ شیوه‌یه‌که به‌رجه‌سته بوو که دیکۆره‌کان له‌ ژینگه‌ی خۆیدا له‌ رووی شیوازی سووده‌ ته‌کنیکیه‌کانی له‌ دیواره‌که‌یدا به‌رجه‌سته‌ی کاره‌که‌ری ناوخۆی و نزیکه‌بوونه‌وه‌ی نیوان بیروکه‌ و ناوه‌رۆکه‌کانی نیوان کۆن و هاوچه‌رخ ده‌کات، ده‌توانی تیبینی ئه‌وه‌ بکری‌ت که کاره‌که ئیلهامی له‌ سیسته‌می وه‌رگرتنه‌ فه‌رم و خۆیستی له‌ رینگه‌ی په‌ره‌پێدان و لیکدانه‌وه‌وه بووه له‌ کاره‌که‌دا به‌ ته‌واوی به‌ سندوقی داری پازاوه‌ و فه‌رشی ره‌نگه‌ره‌نگ و کلاوه‌ی سه‌ر و که‌وان و فه‌رشه‌ نه‌خشینه‌راوه ره‌نگه‌وه‌کان نوێنه‌رایه‌تی ده‌کری‌ت. هونه‌رمه‌نده‌که کرداری ره‌نگدانه‌وه‌ی به‌ده‌ست هێنا به‌ پێی چه‌مکی په‌یوه‌ندی و له‌گه‌ڵ کاریگه‌ری بۆ به‌ده‌سته‌تێنانی به‌های جوانکاری که له‌ دیالۆگی شارستانییه‌وه هه‌لقولاوه‌ که به‌های که‌له‌پوورو په‌یوه‌ندی په‌یوه‌سته به‌ خودی هونه‌رمه‌ند داده‌مه‌زێتی که پره‌ له‌ ئاستی مانایی و کرداری هونه‌رمه‌ند سه‌ره‌که‌وتوو بوو له‌ سه‌لماندنی که‌سایه‌تی و ناسنامه‌ی خۆی له‌ گونجاندنی بابه‌ته‌که‌یدا به‌ پێی هاوکێشه‌یه‌کی شیوازی مۆدیرن کرداری په‌یوه‌ندی کردن له‌گه‌ڵ شارستانییه‌تی له‌ رینگه‌ی بیروکه‌ جوانکارییه‌کانه‌وه هونه‌ر و بیرکردنه‌وه‌یه‌کی به‌ ده‌ست هێنا که گوزارشت له‌ به‌هایه‌کی ته‌واو فه‌رمی ده‌کات له‌ دیدی خۆی و داھینه‌رانه‌ی که به‌های جوانی به‌ده‌ست ده‌هێنێت. له‌م کاره سیرامیکیه‌دا ره‌نگ جووله‌یه‌کی رێژه‌ی بۆشایی به‌رجه‌سته کرد که چاره‌سه‌ری پێکهاته‌ی و هه‌روه‌ها پێکهاته‌ فه‌رمیه‌کانی به‌ره‌م هێنا و به‌مه‌ش یه‌که

پیکهاته‌یه‌یه‌کان هاوسه‌نگ ده‌کات هونه‌رمه‌ند بۆ ته‌کنیکی ره‌نگ شی‌وازی (مسح) سرینه‌وه یاخود ته‌نک کردنه‌وه‌ی به‌کاره‌پناوه‌یه‌که‌ئه‌مه‌ش ده‌رخستنی روناکی و تاریکی له‌کاره‌که‌دا به‌رجه‌سته‌کردوه، ره‌نگ لایه‌نی راسته‌قینه‌ی شی‌وه‌یه‌که‌که‌په‌یوه‌ندی به‌کاراکته‌ری فیزیکی و کیمیایی ماده‌وه‌یه‌یه‌که‌کارلیک ده‌کات له‌گه‌ل شی‌وه‌یه‌که‌بۆ به‌رجه‌سته‌کردن یان ته‌ختی به‌ده‌سته‌تاتوو بۆ ئه‌وه‌ی بپه‌ته‌هۆی ئه‌وه‌ی شی‌وه‌یه‌که‌جوانیه‌کی ره‌سمی و جوانکاری به‌ره‌م به‌په‌نیت. هه‌یله‌چه‌ماوه‌کانی ناو‌قه‌دی فره‌ش و دوو‌نیوه‌بازنه‌ی تاقه‌کان به‌شداریان کرد له‌پیدانی کاراکته‌ری نازادی جوولانه‌وه‌به‌شی‌وه‌و نیشاندانی به‌ها جوانکاریه‌کان.

نموونه‌ی ژماره‌(3)

ناوی هونه‌رمه‌ند: هاشم علی

ناوی کاره‌که: شارستانیته‌ی هه‌ولیر

سالی دروستکردن: 1990

په‌ناوه‌ی کاره‌که: 100x250

شوێنی کاره‌که: دوکانیکی موبیلیات / هه‌ولیر

کارێکی هونه‌ری دیواره‌ندی سیرامیکه‌کاره‌که‌دریژ بۆته‌وه‌له‌سه‌ر پانتایی باگراونده‌که‌ی شی‌وه‌یه‌کی لاکیشه‌ی وه‌رگرتوه، هونه‌رمه‌ند به‌په‌ی دیزاینی کاره‌که‌ی جگه‌له‌وه‌ی شی‌وه‌ی لاکیشه‌ی وه‌رگرتوه‌به‌لام له‌هه‌مان کاتدا جه‌ندین شی‌وه‌ی تری تیدا به‌کاره‌پناوه، بازنه‌و شی‌وه‌ی جیاواز، کاره‌که‌به‌دریژی له‌سێ پارچه‌له‌سه‌ر یه‌که‌پیکه‌توه‌وینه‌و شی‌وه‌کانی ناو دیواره‌ندیه‌که‌بلاو کردۆته‌وه. شی‌وه‌ی چاو، گۆزه، جه‌ند جۆریک دارو، کلیک، تیکست، قه‌لای هه‌ولیر ئه‌مانه‌به‌زه‌قی له‌روکه‌شی کاره‌که‌دا ده‌بینین.

بیرکردنه‌وه‌و ئایدیای هونه‌رمه‌ند له‌خولقاندنی ئه‌م کاره‌دیواره‌ندیه‌سیرامیکه‌ده‌گه‌رته‌وه‌بۆ شارستانیته‌ی هه‌ولیر به‌تیکه‌لکردنی جه‌ندین جۆری ته‌کنیکی جیاواز.

جۆراوجۆری له‌کاره‌که‌وه‌شی‌وه‌جیاوازه‌کانی ره‌زمین ئه‌گه‌ری یه‌گرتنی لاواز کردوو له‌کاتی دۆزینه‌وه‌ی هیزی ریکه‌خه‌ر له‌سه‌ر بنه‌مای دامه‌زراوه‌ی ریکه‌خستنی نه‌ریتی جیگیر، ده‌گوازیته‌وه‌له‌به‌شیکێ تره‌وه‌بۆ به‌شیکێ تر بینه‌ر شوک ده‌کات به‌جوولانی له‌فۆرمیکه‌وه‌بۆ فۆرمیکێ تر که‌تیکه‌یشتنی بینه‌ر تیکده‌دا. هونه‌رمه‌ند خۆی بریاریداوه‌جیبکات و جۆن ده‌یکات بۆ ج مه‌به‌ستیک.

کاره‌که‌به‌شی‌وه‌یه‌کی گشتی فۆرمی ره‌زمی مسۆگه‌ر ده‌کات، هه‌ریه‌که‌یان ناسنامه‌یه‌کی دیاریکراو، تایه‌تی و جیاواز ده‌رده‌بهرن، سه‌باره‌ت به‌بیرۆکه‌یه‌که‌که‌له‌وانه‌یه‌هاوبه‌شی بکات له‌گه‌ل هه‌مانکاتی تری به‌شه‌کانی تری دیواره‌به‌نده‌که‌.

له‌لای راسته‌وه‌دوو هه‌یما ده‌دۆزینه‌وه‌(مانگ، ئه‌ستیره)، وه‌ئه‌م هه‌یما یانه‌ده‌گه‌رینه‌وه‌بۆ سه‌رچاوه‌(مرجع)، لیره‌مانگ به‌مانای بیرو ئایدیای دینی دیت، وه‌مانگ به‌مانای خوداوه‌ند (انیل)،

وه‌به‌هه‌مان شی‌وه‌ئه‌ستیره‌هه‌یما ده‌رپه‌نه‌له‌خواوه‌ند (عشتار)، له‌نیوه‌ندی ئه‌مانه‌شه‌وه‌ده‌بینین که‌(چاو)ی مرۆف هه‌یه‌له‌کاره‌سیرامیکه‌که‌ئه‌مه‌ش له‌دیر زه‌مانه‌وه‌چاو به‌هه‌یما حسود(الحسد) ده‌بینیت، کلیل(مفتاح) یه‌کیکی تره‌له‌یما به‌کاره‌توه‌کانی ناوکاره‌سیرامیکه‌که‌له‌ده‌رپه‌نی کلیل ده‌توانین به‌چه‌ندین شی‌وه‌شیکردنه‌وه‌ی بۆ بکه‌ین کلیل کردنه‌وه‌ی ده‌رگا داخراوه‌کان یان سه‌رکه‌وتن به‌ده‌سته‌په‌نان له‌سه‌رده‌می فیره‌ونه‌کان به‌مانایه‌کی تر لیکدراوه‌ته‌وه، ده‌رگا هه‌مان بۆ به‌هیزی و پاراستن، قلا ی هه‌ولیر که‌به‌شه‌که‌سه‌ره‌کی کاره‌که‌یه‌هه‌یما یه‌کی میژووی هه‌لگرتوه‌جگه‌له‌وه‌ش درپه‌نه‌له‌شارستانیته‌و هیزی به‌رگری که‌به‌دریژی میژوو به‌خۆیه‌وه‌بینیوه، مناره‌ی مزفریه‌که‌له‌بنکه‌ی کاره‌که‌به‌رزبۆته‌وه‌تا لوتکه‌به‌ورده‌کاری نه‌خش و نیگار ده‌گه‌رته‌وه‌بۆ سه‌رچاوه‌ی میژووی که‌رازیراوه‌ته‌وه‌به‌جۆره‌کانی نه‌خش(زه‌خره‌فه‌و)، له‌لوتکه‌ی کاره‌که‌شی‌وه‌ی گولیکێ بازنه‌ی رازیراو به‌نه‌خش وه‌له‌بنکه‌و لای راستیش دوباره‌بۆته‌وه‌.

به شيوه يه كى گشتى كار كه ده برپينه له هئما كه ده گه رته وه بۆ سه رچاوه گه ي ديارى كراو و جورا و جور هه ولى هونه رمه ندىك بۆ دامه زراندى زياتر له شيوه ئه فسانه يي و ئاييى و ميژووي و ژينگه يي و كوومه لايه تي و كولتور ييه كان ده توانين بلين هونه رمه ندى كه رنه فالتيكي خولقاندوه له هئما.

هونه رمه ندى كه كردارى رهنكدانه وه ي به ده ست هئنا به پي چه مكي په يوه ندى و له گه ل كاريگه رى بۆ به ده سه ته پنانى به هاى جوانكارى كه له ديالوگى شارستانيه وه هه لقاوه تيكه لكردى هئما وهك به هايه كى جوانى به شيوه يه كى جوان رنكيدا وه ته وه توانيوه تي به رجه سه تى بكات. كه به هاى كه له پوو رو په يوه ندى په يوه ست به خودى هونه رمه ندى دادمه زريت كه پر له ئاستى مانايى و كردارى هونه رمه ندى سه ركه وتوو بوو له سه لماندى كه سايه تي و ناسنامه ي خوى له گونجاندنى بابته كه يدا.

نمونه ي ژماره (٤)

ناوى هونه رمه ندى: نياز به ياتي

ناوى كار كه: شعري ابراهيم ئه حمد

سالى دروست كردن: ٢٠٠٦

پيوانه ي كار كه: ٣٠ x ٤٠

شوئى كار كه: لاي هيروخان

شيوه سيراميكه كه وهك گوزيه كى داخراو دروستكراوه له بنكه وه باريك به شيوه يه كى ته دريچى فراوان بوته وه وه تاكو له لوتكه ي كار كه داخراوه، كار كه به شى كراوه بۆ چه ندى به شىك كه نه خش و نياگاره كان له گه ل تيكستى سه ر كار كه جياكراوه ته وه، له لوتكه ي كار كه سه رى ئاژه لى كئوى بوته لوتكه ي كار سه راميكه كه، شيوه ي ويلي ده ستى بۆ بنيا تنانى كار سه راميكه كه به كارها توه قورى سوريش خامه ي سه ه كيه له بنيا تنانيدا.

بيروكه و ئايدى هونه رمه ندى له سه ر بنه ماي بيروكه بابته ييه كانه، كه كاريگه رى فيكري هه لده گريت له گه ل سه رچاوه يه كى پيكهاته يي كه كاريگه رى و به هايه كى هه يه كه له فورمه خورافييه كانه وه وه رگيراوه، وه ئه وه فسانه يانه ي كه ناوه رووك و ناوه رووكه كانيان هه لگرتوه به ئامازه ي رهمزى و ئه فسانه يي له و شوئيه ي كه هونه رمه ندى به نياز بوه شيوه كه ريكبخات و له ريكخستنيكي پيكه وه ييدا بۆ ئه وه ي كار كه ي ره هه ندىكي كه لتوو رى و ناوخوي به رجه سه تى بكات، به پيكه پنانى توخمه كانى بيروكه كه له سه ر بنه ماي به سه نده وه ي په يوه ندىه كانى نيوان خه يال و بيركه وتنه وه به پي بابته يي گونجاني شيوه كه كه ده سه تكه وته هونه ريه كه ي به ده برپيني ناوه رووكى بيروكه كه به شيوه يه كى كه پيشبركيه ك پيكديت بۆ داگير كردنى پنگه يه كى سيادى بۆ هه لگرتنى به ها جوانيه هاوچه ركه كان، چه ندين خويندنه وه ي له خوگرتوه كه گرنگرينيان شوناس و گوفتى هاوچه ركه.

هونه رمه ندى سيراميك ساز سه ركه وتوو بوه له تيكه ل بونى له گه ل سروشت، سيسته ميكي چربونه وه ي له گه ل سروشت دروستكردوه، وه جوانى بۆ ده سه ته به ركردنى جه وهه ريكي ئالوز و ئيله امى وه رگرى داوه بۆ جيگير كردن و جيگيربوون كه رهنكه كه به ده سه كه وته گوپاوه كانى خوى له تاريكه وه بۆ روونايى و جوئيه ي روونايى و سيهر نيشانده دا له سه ر رووى كار كه.

له م كار سه راميكه دا هونه رمه ندى پشت به ئه زموون و توانايى خوى به سه توه بۆ گوپيني فورم بۆ گه يشتن به پيكهاته يى ئه فسانه يي ئه بس تراكت، به دانانى سه رى بزنى چياني له لوتكه ي كار هونه ريه كان بۆ به ده سه ته پنانى سه رنجيكي به هيز به جوريك ئامازه ي ئه فسانه يي بۆ كار كه نيشان ده دا، له و شوئيه ي شيوه ي سيراميكه كه تيكه ل له سه رى بزنيكه وه ده بينيت كه گوريسيكي پيوه به چه ندى هئمايه كى بۆ جادوو و خورافات هه لگرتوه.

هونه رمه ندى پشتى به هه لباردى رهنكى قورى سوور به سه توه بۆ پيشكه شكر دهنه كه ي له رينگه ي ته كنيكى سوور كرده وه ي نزمى پله ي گه رميه وه، بيگه ردى ده سه تكه وته هونه ريه كانى به رهنك و جوانى به خشى بۆ ئه وه ي تيكه ليه ك دروست بكات له گه ل دروست كردنى جوانى رووى

کاره که که رهه‌ندیکی رۆچی ره‌های زیاد کرد به به‌سسته‌وهی ره‌مزی کاره‌که، ئەم ره‌ه‌نده رۆحیه‌یش له رینگه‌ی په‌یوه‌ندی‌وه به بیری کۆمه‌لایه‌تیه‌وه به‌دیها‌توهه که له مانا‌که‌یدا په‌ستان ده‌کات که گوزارشت له لایه‌نی برکردنه‌وه و خه‌یائی و مروّبی ده‌کات. به‌لام به وورد بونه‌وه له شیوه سیرامیکه که به‌هاکانی به‌ده‌سته‌اتوون، له‌رینگه‌ی نه‌خش و نیگارو نوسراوه‌کانی ده‌روهه بۆ ئاماژه‌دان به‌شوئینی ژینگه کولتور له رینگه‌ی هاوکیشه‌یه‌کی شیوه‌یه‌وه له رینگه‌ی تیکه‌ل‌بوونیکه فه‌رمی و به‌هیزی جوول‌ه‌ی ره‌هاوه پئیشناری کات ده‌کات، که کاره‌که نه‌خش و نیگاری رووه‌کی و تیکست له‌خۆ ده‌گریت.

نمونه‌ی ژماره (۵)

ناوی هونه‌رمه‌ند: مه‌ریوان جلال

ناوی کاره‌که: دیواره‌ندی

سالی دروستکردن: ۲۰۱۰

پنانه‌ی کاره‌که: ۲۵×۲۵

شوئینی کاره‌که: له کۆکراوه‌کانی

هونه‌رمه‌ند

به‌ره‌مه‌یکه هونه‌ری دیواره‌ندی شیوه ئەندازه‌یه‌یه که قابلیکی بازه‌نی وه‌رگرتوه، له شانزه پارچه‌ی ئەندازه‌ی شیوه چوارگۆشه و شیگۆشه‌ی پیکه‌اتوه، که به‌رزوی نزمی له ناو شیوه‌کان به‌دی ده‌کریت، به‌کێک له و پارچانه نه‌خش و نیگاری له‌سه‌ر نه‌خش‌ینراوه به شیوه‌ی چاپی گرافیکی، له خواره‌وه‌ی کاره‌که بازه‌یه‌کی سوور هه‌یه وه‌ک هیمایه‌ک له خزمه‌تی کاره هونه‌ریه سیرامیکه که دا. ئیمه بازه‌یه‌ک ده‌بینین که جه‌ندین چوارگۆشه‌ی بچووکی تیدایه، به پانی له یه‌ک شیوازی ئاساییدا، ئەوه هه‌ستیکه قوولی به هه‌ست و به‌رده‌وامی ژیان له رینگه‌ی بزوتنه‌وه‌که‌یه‌وه ده‌دات به بینه‌ر، ئەمه دابه‌شکردنی ئاسای شیوه‌کانی ئەندازه‌یه‌یه له‌سه‌ر ناوچه‌ی روو ته‌ختی بینراو.

دروستکردن و به‌دی‌هێنانی جوړیک له هاوسه‌نگی و گونجان له‌نیوان هه‌موو لایه‌نی به‌شه‌کانی به‌ره‌مه هونه‌ریه‌که، بۆ به‌خشینی به‌ها به ناوه‌ندی ده‌قی سیرامیک که به روونی ده‌رکه‌وت له رینگه‌ی نیشانه‌ی نه‌خش و نیگار که به‌شیکی که‌می ناوچه‌ی ده‌قه‌که‌ی داگیر کردوو که به نه‌خش و نیگارو شیوه ئەندازه‌ی ده‌وره‌دراوه، بۆ راکێشانی سه‌یرکه‌ر هونه‌رمه‌ند بۆ ئەو خاله ناوه‌ندی‌یه‌ی که په‌یوه‌سته به ناوه‌رۆکی بابته‌که. ته‌واوکردنی وزه‌ی ده‌ستکرده ئەبستراکته و ئاماده‌کردنی وه‌ک به‌هایه‌کی جوانکاری له‌گه‌ڵ پێشبینیه‌یه‌ی هاوچه‌رخه‌کاندا، هه‌روه‌ک ریتمی هێلێش به هاوئا‌هه‌نگی له‌گه‌ڵ شیوه ئەندازه‌یه‌یه‌کان و نه‌خش و نیگاره‌کان، ستافی هێل به شیوه‌یه‌کی نه‌رم که گونجاوه له‌گه‌ڵ له‌شی کاره هونه‌ریه سیرامیکه‌که، وه‌ک ره‌سمیه‌تیک کارده‌کات که وا له وه‌رگر ده‌کات له دوا‌ی نه‌خش و نیگاره‌وه بۆ دروستکردنی شتیک وه‌ک زمانیکه‌ی نوێ له هیمایه‌ نونکان.

بیرۆکه‌و ئایدیای ئەم کاره سیرامیکه دیواره‌ندی ئەبستراکته (تجرید) که هونه‌رمه‌ند به شیوه‌ی ئەبستراکته کاره هونه‌ریه‌که‌ی به‌ره‌مه‌پنانه‌وه. سه‌ره‌رای ئەوه‌ش تیبینی ئەوه ده‌که‌ین که نیشانه‌ی ریتمی ره‌نگ ته‌واوکه‌ری ناوه‌رۆکی کاره هونه‌ریه‌که‌ن له رووی به‌کاره‌ینانی ره‌نگه‌کانی که به‌رجه‌سته‌وه و هاوته‌ریب بوون له په‌یوه‌ندی‌یه‌کانیان له‌گه‌ڵ یه‌ک‌تری‌دا.

لێره‌دا و نه‌رمه‌ند بۆ به‌ده‌سته‌ینانی به‌های جوانی کاره هونه‌ریه‌که‌ی توانیوه‌تی بگات به‌وه به‌ها جوانیانه‌ی له رینگه‌ی به‌رجه‌سته‌کردن و به‌کاره‌ینانی نه‌ش و نیگار، شیوه ئەندازه‌یه‌یه‌کانی پیکه‌ینانی کاره هونه‌ریه‌که‌ی خۆ به‌هایه‌کی جوانی تری به‌خشیه‌وه به کاره به‌ره‌مه‌پنانه‌وه که هه‌م وه‌ک پیکه‌ینانی کاره هونه‌ریه‌که‌ی هه‌میش وه‌ک تیکه‌ل‌لوی که ته‌واوی پیکه‌ته‌ی کاره هونه‌ریه‌که‌ی به نه‌خش و نیگاری ئەندازه‌ی دارشته‌وه ئەمه‌ش خۆی له خۆیدا به‌هاو جوانیه‌کی تایبه‌تی به‌م کاره دیواره‌نده سیرامیکه به‌خشیه‌وه.

و هاوتەریب له گەل ناوەرۆکی نەخش و نیگاری سیرامیکدا، به شیوازی دەربرینی رەمزی، رازاندنەوه که قوولایی رۆحی به رەنگی هاوتەریب و پەيوەندییە فەریمیە کانهوه پەیدا دەکات و له سادەیی نزیك دەبیتەوه به بەستنهوهی نوێ به واقعی هاوچەرخهوه، بۆ پیکهینانی گۆرانیك له دیدی هونەریدا، بۆ ئەوهی ئەو فۆرمە ئەندازەییانە لە تێروانیی عەقل دەرپهین و له واقعییەتی خۆیانەوه بیانگۆرن بۆ فەزای کاتی کراوه و بیانپهیننە جەوهەری (ناوەرۆک) ی نەخش و نیگاری سیرامیکهوه.

ئەنجامی توێژینهوه:

۱_ هونەرمانەندی سیرامیکی هاوچەرخ له کوردستان بۆ خستنه رووی بهها جواناسییهکان، به سوودوهرگرتن له بهرهمه میژووی شارستانییهکان، دارشتنهوهی وێنە و نیشانی و نیگاری و تیکست له چوارچێوهی بهرهمه هونەرمانە سیرامیکیه کانهوه به شیوازیکی جیاوازتر بهرهمه مهنتر او. وهك نمونه کانی (۱_۲_۳_۴)

۲_ ته کنيکی رازاندنهوهی له نيو پانتایی و رووکاری بهرهمه هونەرمانە سیرامیکیه کاندای له جوړی نەخش و نیگار شیوه ئەندازەیی ریک و بهیه کدا چوو، دەرکەوتەیی نەخشی رووکی وهك ره گهزێکی رازاندنهوه وهگرپراو له ویناکردن له سەر کاره گلجۆش و شووشه کراواکان بۆته بهشیکی سەرەکی له بهرهمه می هونەرمانەکان. وهك له نمونه کانی (۱_۲_۳_۴_۵) دا.

۳_ نووسین و تیکست وهك بههائیەکی جوانی بۆته هیمایهکی بیرۆکهیی له رازاندنهوهی بهرهمه هونەرمانەکان لای هونەرمانەدانی سیرامیکی کوردستان وهك له نمونه کانی (۱_۴) دا.

۴_ پاشماوه میژووی وکەلتورییهکان له شارستانییه دێزینەکان وهك بهشیکی گرنگ و ئیلهام بهخشه بۆ هونەرمانەندی سیرامیکی له کوردستان، له دووباره کردنهوهی وینا بیناسازییه پر بههاکان به ته کنيك و شیوازه ئیستراک (په تیپوون) له بهرهمه هونەری سیرامیکه کانیاندا به دیدە کریت. وهك له نمونه کانی (۲_۳_۴) دا.

۵_ به کارهینانی ته کنيکه جیاوازهکان رازاندنهوه لای هونەرمانەدانی سیرامیکی کوردستان، که راسته و خو کاربگهری له سەر چۆنییهتی دەرکەوتنی ته کنيکه کانی نەخش و نیگار به به کاربردنی متریالی ئاماده کراو (کۆلاژکردن) بۆ به دهستهینانی بههائی جوانی له بهشیکی له کاره هونەرمانەکانیاندا وهك له نمونه کانی (۴_۵) دا.

۶_ سازکەرەکانی رەنگ به که یه کیان له هه مه چه شنی له ناو پیکهاتهی کاری گشتی به دهست هیناوه له رینگه جیاوازی رەنگهوه، وه هارمۆنی و گونجان له بههائی یه ک رەنگ و له سەر بنه مای خودبینییهکی جوانی ته واو، ههروهها پەيوەندییهکی هۆکار ههیه له نیوان فۆرم و ناوەرۆک و رەنگی تاک که فەرمانه وایی پەيوەندییه کانی سیستمه کانی شیوه پیدان دهکات و ئەمهش له هه ر نمونه یه کدا دهرده که ویت.

۷_ زۆریک له بهرهمه می سیرامیک لای هونەرمانەدانی کوردستان، هاوشیوه دارشته و کاربگهریه میثولوجی و کهلتوری شارستانییهتی وولاتی دوو رووبار له گه یاندنی رووداوه شارستانییهکان بۆ جوړیک له نوێ گه رایهتی له کاره هونەرمانەکانیاندا. ئاشکرایه له نمونه کانی (۲_۳_۴) دا.

لیستی سه رچاوه کان:

فهره نغه کان:

- ابن منظور، جمال الدین بن مکرم (۱۹۸۲م)، لسان العرب، مصر، دار المعارف.
- ابن منظور، جمال الدین (۱۹۵۵)، لسان العرب، مج ۳، بیروت، دار بیروت للطباعة والنشر.
- ابن منظور، جمال الدین، لسان العرب، ج ۷، القاهرة، ب ت، ص ۲۸۴.
- أنیس، إبراهیم مصطفی وآخرون (۱۹۹۲م): "المعجم الوسيط"، مجمع اللغة العربية.
- جماعة من كبار اللغويين (۱۹۸۹)، المعجم العربي الاساسي، المنظمة العربية للتربية والثقافة والعلوم، توزيع لاروس.

سه‌رچاوه كوردیه كان:

- سعید، به‌ختیار (۲۰۰۴)، دنیا بینیه‌کانی هونهری شیوه‌کاری كوردی، به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی چاپ و بلاوكردنه‌وه، ز: ۲۹۲، سلیمانی.
- مهرزبان، په‌روئیز (۲۰۱۹)، ت: ستار كریم، بوخته‌ی میژووی هونهر، ده‌زگای چاپ و په‌خشی سه‌رده‌م.
- سه‌رچاوه عه‌ره‌بیه‌كان:
- اللفی، أبوصالح، الموجز فی تاریخ الفن العام، دار معارف.
- البستانی، فؤاد افرام (۱۹۸۵) منجد الطلاب، ط ۲، لبنان، دار المشرق بیروت.
- البهنسی، عقیف (۱۹۸۰)، الفن الحدیث فی الأقطار العربیة، الیونسكو.
- البهنسی، عقیف (۲۰۱۲)، الفنون الشعبیة، الموسوعه العربیة، المجلد رابع عشر جمهوریة العربیة السعودیة.
- الرافیعی، مصطفی صادق (۲۰۱۵_۲۰۱۶)، مفهوم الفن والجمال فی اوراق الوردة، بحث غیر منشور.
- الزبیدی، جواد (۱۹۸۶)، الخزف الفنی المعاصر فی عراق، بغداد، دار شؤون الثقافیة العامة.
- بسیونی، فاروق (۱۹۹۵)، قراءة اللوحة فی الفن الحدیث، دار الشروق، القاهرة.
- حامد المكاوی، خالد محمد (۱۹۹۵) المدخل الهندسی للشكل التمثیلی، دار النهضة، مصر، ط ۳.
- حسین، محی الدین احمد (۱۹۸۱)، القیم الخاصة لیدی المبدعین، الاهرة، دار المعارف.
- دیوی، جون (۱۹۶۳)، ت: زکریا ابراهیم، الفن خبره، دار نهضة عربیة، مصر.
- رزق، سامی (۱۹۸۲)، مبادئ التذوق الفنی والتنسيق الجمالی، مكتبة منابع الثقافة العربیة.
- ریاض، عبدالفتاح (۱۹۷۳)، التكوين فی الفنون التشكیلیة، ط ۲، القاهرة، دار النهضة العربیة.
- رید، هربت (۱۹۸۶)، ت: سامی خشبه، معنی الفن، دار شؤون ثقافیة العامة، بغداد.
- رید، هربت (۱۹۹۸)، الفن الیوم، ت: محمد جرجس عبدة، دار المعارف.
- ستولنتز، جیروم (۱۹۸۱)، ت: فؤاد زکریا، النقد الفنی دراسه جمالیة فلسفیة، مؤسسه العربیة للدراسات والنشر، بیروت.
- سلوم، سائد (۲۰۲۰)، علم الجمال، من منشورات جامعة افتراضیة السوریة.
- شموط، عزالدین (۲۰۰۳)، قیمة العمل التشكیلی بین المال والجمال، المتحف الوطنی، دمشق- سوریة.
- صباغ، عبدالمجید محمود (۲۰۲۰)، اللون كعنصر إبداعی فی تنمية الادراك الحسی والبصری لمتلقي تصميم الجرافیک المطبوع: کلیة التصامیم - جامعة أم القرى - المملكة العربیة السعودیة.
- طه، یوسف طه (۱۹۸۹)، التقنیات البدیویة علی الشكل الخزفی، دار نهضة مصر، القاهرة.
- عبد الحفیظ، أحمد، تقنیات جدیدة باستخدام بقایا الخامات فی التصوير المعاصر، كتاب البحوث، المؤتمر العلمی السادس، الجزء الأول.
- عبد الحمید، شاکر (۱۹۹۷)، العملیة ابداعیة فی فن التصوير، مطبعة مجلس ثقافة والفنون والادب، کویت.
- عطیة، محسن (۲۰۰۳)، التحلیل الجمالی للفن، القاهرة، عالم الکتب.
- فرج عبو (۱۹۹۸)، علم عناصر الفن، ج ۲، ص ۷۳۸، وكذلك یراجع. طارق عبد الوهاب مظلوم. الوحدات التكوینیة الفضاء فی النحت البارز ببلاد الرافدین، مجلة الاكادیمی، جامعة بغداد، کلیة الفنون الجمیلة، العدد (۲۱)، بغداد.
- كوبلسون، فریدرك (۲۰۰۲)، تاریخ الفلسفة، ت: امام عبدالفتاح امام، القاهرة، مجلس الأعلى للثقافة.
- مایرز، برنارد (۱۹۶۶)، الفنون التشكیلیة وكیف نتذوقها، ت: سعد المنصوری ومسعد القاضي، مراجعة وتقديم: سعد محمد خطاب، مكتبة النهضة المصریة، القاهرة.

- محمد جزائري (١٩٧٩)، سعد شاكر انتباهه الخزف، مجله الرواق، ع٥، وزارة الثقافة والفنون، بغداد.
- مطر، تهدير حلمي (٢٠١٣)، مدخل الى علم الجمال والفلسفة الفن، دار التنوير للطباعة والنشر.
- مطر، امير حلمي (١٩٧٤)، فلسفة الجمال، دار الشؤون الثقافية العامة، الهيئة المصرية العامة للكتاب، القاهرة.
- مطر، امير حلمي (١٩٧٩)، فلسفة الجمال، دار الشؤون الثقافية العامة، الهيئة المصرية العامة للكتاب، القاهرة.
- مطر، أميره حلمي (١٩٧٦)، مقدمة في علم الجمال، القاهرة، دار الثقافة للنشر والتوزيع.
- مورتكان، انطون (١٩٧٥)، ت: عيسي سلمان و سليم تكرتي، وزارة اعلام، بغداد، مطبعة اديب.
- مونزو، توماس (١٩٧٢)، التطور في الفنون، ت: عبد العزيز جاويش وآخرون، الهيئة المصرية العامة للكتاب، القاهرة.
- ميمون، الربيع (٢٠٠١)، نظرية القيمة في الفكرة المعاصر، الشركة الوطنية للطباعة والنشر، الجزائر.
- نظمي، محمد عزيز (١٩٨٤)، القيم الجمالية، القاهرة، دار المعارف.
- هروري، صلاح محمد سليم، في كردستان كانت البداية الأولى للزراعة، جريدة خه بات، عدد (٧١٩، ٣٠/٣/١٩٩٤ م (١٨ شوال ١٤١٤ هـ).
- زريبه، هيام ميلاد (٢٠١٤)، لخط كعنصر بنائي وجمالي في العمل الفني، جمعية أمسيا مصرية.
- سه رچاوهی ئینگلیزی:

-Brickell, C. (1989). Royal Horticultural Society gardeners' encyclopedia of plants and flowers. Dorling Kindersley

سه رچاوهی نامهی ماسته ر:

- شهاب احمد السويدي (٢٠٠١)، حركة الأشخاص وعلاقتها بالتكوين في الرسم العراقي المعاصر، رسالة ماجستير، جامعة بغداد، كلية الفنون الجميلة، قسم الفنون التشكيلية، رسم.
- محمد سمير قدری (١٩٨٣)، التقنيات الخزفية وإمكانية تعليمها في قصور الثقافة في القاهرة، رسالة دكتوراة، كلية التربية الفنية، جامعة حلوان، القاهرة.
- أسيل عبد السلام النعیمی (١٩٩٩)، الفضاءات الداخلية لقاعات العرض في متاحف مدينة بغداد - دراسة تحليلية، رسالة ماجستير، جامعة بغداد، كلية الفنون الجميلة، قسم التصميم.
- منال الصالح (٢٠١٠)، استحداث جداريات خزفية معاصرة مستمدة من التراث السعودي والافادة منها في مجال الخزف، رسالة دكتوراه، كلية الاقتصاد المنزلي والتربية الفنية، جامعة ملك عبدالعزيز.
- سه رچاوهی ئه لیکترونی:

-Micheal. (2014, September 20). SlideServe. Retrieved February 26, 2022, from <https://www.slideserve.com/micheal/4611331>

(2006) www.fnuniraq.com. (امال مریود، الرمز في الخزف المعاصر، مقال، شبكة المعلومات، 2006)